

Directa

publicació quinzenal

Núm 374

Del 9/12 al 22/12 de 2014

2 €

www.directa.cat

Les retallades en sanitat dificulten l'accés a fàrmacs necessaris per tractar malalties greus

8-11

Entrevistem Kajsa Ekis Ekman, feminista marxista i partidària de l'abolició de la prostitució

12-15

Estat Islàmic representa un nou gihadisme que prioritza la intervenció al món arabomusulmà

20-21

La literatura sud-africana busca el seu lloc en el nou escenari sorgit després de l'apartheid

28-30

Descàrregues mortals

El Departament d'Interior de la Generalitat de Catalunya pretén dotar els Mossos d'Esquadra de pistoles elèctriques l'any 2015. Als Estats Units i el Canadà, han provocat 875 morts

PÀG. 3-7

Directa

publicació quinzenal

EDITA:
Associació per la Difusió Sense Límits (ADSL)
C. Riego núm. 37 baixos esquerra
08014 Barcelona
Tel: 935 270 982 / Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat
www.directa.cat

DIPÒSIT LEGAL: GI-1528-2005

LICÈNCIA CREATIVE COMMONS:
Reconeixement-No Comercial-Sense Obra
Derivada 2.5

Aquesta publicació intenta escriure amb
un llenguatge no sexista i no androcèntric

La Directa no comparteix necessàriament
les idees expressades als articles d'opinió

QUI SOM?

Comunitat Directa

Jordi de Miguel
Estirant del fil
David Bou i Victor Yustres
Al peu del canó
Marc Rude i Jesús Rodríguez
Miralls
Gemma Garcia
Cruïlla
Maties Lorente
Impressions
Adrián Crespo i Isabel Benitez
Roda el món
Oriol Andrés i Roger Suso
Poca Broma
Rafael Morata
Expressions
Oriol Fuster
La indirecta
Alex Romaguera
Coordinació web
Manel Ros i Oriol Fuster
Audiovisuals
Victor Alonso
Fotografia
Victor Serri i Natàlia Virgili
Il·lustració
Núria Frago, Ricardo Hermida i Andrea Lucio
Correcció
Laia Bragulat
Edició
Ignasi Franch
Compaginació
Roger Costa Puyal
Disseny gràfic
Jose Téllez, Sergio Espin, Núria Ribes
i Hugo Cornelles
Programació web
Projecte Ictineo
Administració
Karminha
Difusió i Publicitat
Ferran Domènech
Comercial
Pau Fabregat

CORRESPONSALIES:

Baix Llobregat, Berguedà, Barcelonès
Nord, El Camp, Girona, L'Horta, Manresa,
Maresme, Menorca, Osona, La Plana Alta,
Ripollès, Sabadell, Solsonès, Terrassa, Terres
de l'Ebre, Terres de Ponent, Vallès Oriental.

CONTACTES:

General directa@directa.cat
Redacció redaccio@directa.cat
Cultura expressions@directa.cat
Subscripcions subscripcions@directa.cat
Publicitat publicitat@directa.cat
Distribució distribucio@directa.cat

AGENDA DIRECTA

11/12: CSOA L'Horta (19h),
València. Col·loqui sobre
gentrificació al Cabanyal i
presentació de les publica-
cions *Eclèctica* i DIRECTA

12/12: Casal Popular de
Castelló (19h). Presentació
de la DIRECTA

19/12: Biblioteca Municipal
de **Berga** (19h). Presentació
d'*Apunt* (www.apunt.info),
nou portal del Berguedà, el
Solsonès i el Bages

No regalis la 'Directa'

Marc Rude
@LaDirecta

FOTOMUNTATGE:
PAU FABREGAT

S'apropa el 2014è aniversari de Jesús de Natzaret i les caixes registradores d'arreu del món es preparen per acollir l'efemèride. Els pastorets -aquest cop no els de la cua, sinó els del barret de copa- es freguen les mans de cobdícia. El poble #somramat es barallarà per fer-se amb l'última nina masculista d'El Corte Inglés. Tu, que te les dones d'anticapitalista, t'acabaràs precipitant, per imperatiu moral, a la riuada de la psicosis adquisitiva. Sí, has de comprar el regal a l'oncle. Si no, quedaràs malament. I et ficaràs en una aglomeració asfixiant per comprar un pot de colònia fabricada per alguna multinacional que vivisecciona animals i té interessos als territoris ocupats. Quin remei.

Però, alerta, companya! Que no està tot perdut. A la DIRECTA també som víctimes del mateix mal, per això ens solidaritzem amb tu. Per donar-te suport, hem elaborat una estratègia brillant que et permetrà estalviar-te aquest tràmit tan feixuc. És molt senzill: subscriu el teu oncle a la DIRECTA. Oi que és bona idea? Ho pots fer en cinc minuts i per Internet, mentre llegeixes un parell de notícies. Res més fàcil. El tiet quedarà encantat amb el detall i, enlloc de causar tretze intoxicacions als ascensors amb la potència del seu perfum, s'informarà d'una realitat que clama per ser transformada.

Pensa que nosaltres també estem esclavitzades pel sistema i depenem del vil diner per publicar. Hem intentat que la

impremta acceptin com a pagament dues caixes de verdures de l'hort, una de llibres vells i una selecció de cerveses artesanes, però no en volen saber res. Les rotatives només es mouen amb la divisa de la UE. Necessitem el seu or, l'or dels oligarques, per això ens veiem obligades a pidolar-te unes monedes a tu, oh, companya. Sabem que el forn no admet brioiços, però saps que no t'ho demanaríem si no fos la darrera opció que ens queda. És això o posar publicitat de La Caixa! Auxili!

Imagina't un món sense la DIRECTA. Seria una distòpia horrible que faria que 1984 semblés un retrat del Jardí de l'Edèn. Els Mossos haurien fet un cop d'estat i Jordi Arasa governaria Catalunya amb mà de ferro? Anglada seria president de la Generalitat? Tindríem un CIE a cada poble? Mai no ho sabrem. Per sort, la DIRECTA encara existeix i això és possible, reiterem, només gràcies a les nostres estimades subscriptores i a tots els moviments socials que lluiten per evitar aquesta distòpia. Vols que la DIRECTA continuï endavant? *Join the navy.* No farem servir tècniques de màrqueting barat per persuadir-te. No regalis la DIRECTA. No regalis la DIRECTA. La DIRECTA no regalis. No regalis la DIRECTA. Ni ens ajudis a difondre la nova campanya de subscripció. ◀

I recorda:
#NoRegalisDirecta

El conseller d'Interior Ramon Espadaler ha anunciat que els Mossos d'Esquadra incorporaran les armes d'electrocució al llarg de 2015. A Catalunya, una trentena de cossos de policia local han adquirit les Taser –marca comercial més coneguda de l'arma de descàrregues– al llarg de l'última dècada. Organitzacions de defensa dels drets humans alerten del seus perills i xifren en més de 875 les persones mortes a conseqüència del seu ús als Estats Units i el Canadà.

Les pistoles elèctriques s'estenen entre les policies locals i els Mossos

La pressió dels sindicats policials força que el Departament d'Interior es plantegi la seva introducció durant l'any 2015

Ramon Espadaler, conseller d'Interior, i Josep Lluís Trapero, director general de la Policia, en una roda de premsa / ROBERT BONET

David Bou
@dvdbou

Les armes de conducció elèctrica, popularment conegudes com a pistoles Taser (el nom de l'empresa nord-americana que en fabrica la major part), són una realitat a algunes comissaries de Catalunya. Les armeries de més de trenta cossos de policia local ja compten amb algun dels models existents. De fet, aquests cossos dependents dels municipis disposen d'un total aproximat de 150 unitats i alguns dels seus efectius ja han estat instruits per utilitzar-les. Arreu de l'Estat espanyol, la xifra s'eleva aproximadament a 800, repartides principalment a les Canàries i el País Valencià.

Aquestes pistoles emeten una descàrrega elèctrica sobre les persones contra qui es disparen –ja sigui per contacte directe o mitjançant el llançament de dos dards– i, d'entrada, provoquen una paràlisi muscular immobilitzadora. Els càrrecs policials defensen la seva implantació per als casos on s'hagi d'actuar contra persones en estats d'excitació extrema, armades i que no obeeixen les indicacions de la policia. Tot i que les veus que les defensen afirmen que no deixen lesions a les víctimes, l'ús d'aquests dispositius genera molta controvèrsia, justificada per l'elevat nombre de víctimes mortals que han provocat a països com els Estats Units i el Canadà.

Interior preveu incorporar les Taser l'any 2015

El mes de juliol d'enguany, el conseller d'Interior, Ramon Espadaler, va afirmar que el seu departament estudiaria la

possibilitat d'implementar l'ús de les pistoles elèctriques a algunes unitats dels Mossos d'Esquadra. Espadaler va puntualitzar que prendria la decisió per iniciativa pròpia i no per mandat parlamentari: “No és una bona manera, amb tot el respecte pel Parlament, que sigui la Comissió d'Interior qui digui de quin equipament ha de disposar el cos de Mossos”. Aquest anunci es produïa el mateix dia que la Comissió d'Interior del Parlament de Catalunya va votar una proposta de resolució del Partit Popular per demanar la incorporació d'aquesta arma a l'arsenal de la policia autonòmica. Finalment, aquesta proposta va ser desestimada.

El dia abans de les declaracions del conseller, els sindicats van posar la qüestió sobre la taula de la reunió del Consell de Policia, integrat per representants sindicals del cos, responsables dels Mossos i alts càrrecs del Departament d'Interior. Va ser el 7 de desembre quan, per primer cop, Espadaler va mostrar-se favorable a incorporar pistoles elèctriques als Mossos d'Esquadra al llarg de 2015. “No pensem que hi hagi d'haver una incorporació massiva d'aquest tipus d'eina policial, hem d'acabar de determinar de quina manera es faria”, va puntualitzar el conseller. Els sindicats, per contra, demanen que tots els caps d'unitat –sargent o caporal– portin una Taser al seu vehicle.

Visions enfrontades

El mes de novembre de l'any 2009, el Comitè Contra la Tortura de les Nacions Unides va remetre un informe a l'Estat espanyol on l'instava a “considerar la possibilitat d'abandonar l'ús d'armes elèctriques Taser per part de les policies locals”, amb l'argument que els seus efectes sobre l'estat físic i mental de les persones contra qui s'utilitzaria podrien conculcar dos articles de la Convenció Contra la Tortura. Tanmateix, tant el Sindicat de Polícies de Catalunya, com el Sindicat Autònom de Policia –pertanyent a la UGT– i el Sindicat de Mossos d'Esquadra –que recentment ha trencat amb CCOO– consideren que la introducció de les pistoles elèctriques al cos de Mossos és quelcom “imprescindible per evitar el cos a cos i minimitzar les conseqüències per policies i detinguts”.

Els sindicats defensen que l'únic risc d'aquesta arma és que “quan s'aplica, la persona perd la força a les extremitats i cau a terra”, però descarten qualsevol perill pel sistema cardíac, entre altres. Per la seva banda, Andrés García Berrio, de la Coordinadora per a la Prevenció i Denúncia de la Tortura (CPDT), considera “un error aprofitar els casos recents de mort sota custòdia per intentar introduir al cos dels Mossos una arma com les Taser, que pot ser molt lesiva, tal com s'observa a altres països que l'han acabat prohibint per les lesions físiques i psicològiques que provoca”. En declaracions a aquest mitjà, García Berrio ha confirmat que la CPDT “engega un procés que no només vol evitar que s'aprovin com a arma dels Mossos, sinó que pretén que es prohibeixi el seu ús per part de les policies locals d'arreu de l'Estat”. ◀

Les Nacions Unides han instat a reconsiderar l'ús d'aquests dispositius. Argumenten que els efectes en l'estat físic i mental dels qui pateixen les descàrregues podrien xocar amb la Convenció Contra la Tortura

La llei permet que els municipis comprin armes d'electrocució

Una cadena de normatives poc precises en l'àmbit estatal i autonòmic permet que els cossos de policia local posseeixin un armament que encara no utilitzen els Mossos d'Esquadra o la Guàrdia Civil espanyola. El redactat ambigu de la llei també ha amparat la proliferació de pseudounitats d'antidisturbis a una desena de consistoris governats pel PSC, CiU i el PP

Jesús Rodríguez
@albertmartnez

“Les polícies locals portaran l'armament que se'ls assigni”. Així de genèric és el contingut de la llei 16/1991, de 10 de juliol, aprovada pel govern socialista de Felipe González i que va servir com a base per a l'aprovació del decret 219/1996, de 12 juny, que van signar l'aleshores president de la Generalitat, Jordi Pujol, i el conseller de Governació, Xavier Pomés. Aquest decret autonòmic és el fonament legal del Reglament d'armament de les polícies locals. L'article 9 d'aquesta normativa diu que “els alcaldes podran dotar els membres de la seva policia local d'altres mitjans de defensa quan aquests estiguin previstos als reglaments interns i homologats per les autoritats competents”. A dia d'avui, l'organisme encarregat d'homologar les armes a l'Estat espanyol és el servei d'Intervenció Central d'Armes i Explosius (ICAE) de la Guàrdia Civil, que, tot i haver autoritzat la importació i la distribució de pistoles elèctriques a empreses especialitzades (com l'empresa Andreu Soler i Associats), no n'ha permès l'ús generalitzat per part de les polícies locals, tal com denunciava Amnistia Internacional al seu informe *Volts sense control*.

Emparant-se en un redactat poc precís, desenes d'ajuntaments de l'Estat espanyol i una trentena de catalans han adquirit armes de descàrregues voltaiques que provoquen un bloqueig muscular sobtat. Això pot tenir conseqüències letals, especialment perquè pot provocar aturades cardíaques, tal com es va poder constatar en el cas d'un ciutadà de Roquetas de Mar (Andalusia) l'any 2005. El Departament d'Interior de la Generalitat de Catalunya, l'any 2007, sota el mandat de Joan Saura, va adquirir set d'aquestes pistoles, que -segons l'exconseller- havien de ser destinades al Grup Especial d'Intervenció (GEI), però que en cap cas arribarien a les unitats de seguretat ciutadana o d'ordre públic.

De fet, a diferència dels governs del País Valencià o les Canàries, a Catalunya, el criteri del govern sempre ha estat contrari a la utilització d'aquestes armes, fins que la pressió dels sindicats ha fet variar la postura del conseller d'Interior. Avui dia, els efectius que patullen duen la pistola reglamentària, la porra i un esprai de gas OC; els antidisturbis hi sumen l'escopeta de projectils de foam, els artefactes fumígens i lacrimògens i els canons de so atordidor. No es permet l'ús de *kubotans* i, fins ara, tampoc el de pistoles elèctriques. Per tant, es dona la paradoxa que una arma

El Departament d'Interior va adquirir set pistoles Taser l'any 2007, sota el mandat del conseller ecosocialista Joan Saura

Les armes s'havien de destinar al Grup d'Espcial d'Intervenció i no haurien d'arribar, en cap cas, a les unitats de seguretat ciutadana

Un agent de la Guàrdia Urbana de Lleida / ARXIU

que no poden utilitzar els efectius de la Brigada Mòbil dels Mossos si que està permesa entre els cossos de seguretat ciutadana de les polícies locals de Badalona, Girona, Blanes, Argentona, Sant Vicenç de Montalt o Cardona, per esmentar alguns exemples.

Els grups Omega, antidisturbis a la carta

Un altre exemple d'interpretació elàstica de la normativa relativa als cossos policials és tot allò que té relació amb les unitats antidisturbis. La Generalitat de Catalunya té competències exclusives en ordre públic i els ajuntaments tenen competències en relació amb les ordenances municipals i la regulació del trànsit. No obstant això, alguns consistoris han optat per crear unitats d'antidisturbis destinades a l'ordre públic -conegudes com a grups Omega en l'argot policial-, que funcionen en paral·lel als Mossos d'Esquadra i sobrepassen les competències que els són pròpies. Aquesta pràctica es va normalitzar en alguns consistoris governats pel PSC durant els anys 90 i, posteriorment, s'ha estès a batllies sota control del Partit Popular. Les unitats estan integrades per polícies molt fidels a l'alcalde de torn i executen les actuacions més controvertides. Com a pionera d'aquestes unitats, trobem la Unitat de Policia Administrativa i Seguretat (UPAS, torn de dia) de la Guàrdia Urbana de Barcelona (creada durant els Jocs Olímpics), que, amb el temps, també ha incorporat la Unitat Nocturna Centralitzada (UNOC, torn de nit). Actualment, sumen 400 efectius.

A Girona, aquests cossos s'anomenen equips de contenció de masses. Segons recull la memòria 2013 de l'Àrea de Ciutadania, durant aquests dotze mesos, van organitzar 40 dispositius especials per a tasques diverses: un servei d'estrangeria amb el Cos Nacional de Policia espanyol (CNP), possibles aldarulls del moviment okupa de Can Kolmo, una manifestació de la CUP, protecció del tècnic d'urbanisme durant una inspecció a la zona de la Font de la Pòlvora, protecció del Fòrum Impuls i de la visita dels prínceps o de possibles disturbis durant el Dia del Treball.

El grup homòleg de Lleida es va batejar -per iniciativa de l'alcalde Àngel Ros- amb el nom d'Unitat Operativa Polivalent.

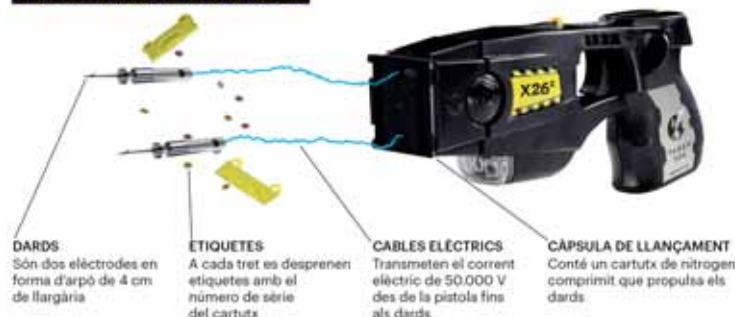
Sorprenentment, els seus efectius van rebre formació del CNP i no dels Mossos d'Esquadra, tal com va reconèixer la regidora de seguretat ciutadana, Sara Mestres. El cost del seu equipament va ascendir a 19.200 euros, segons explica el blocaire Oscar Sisteré citant fonts de la Guàrdia Urbana.

Al cinturó metropolità, hi trobem els exemples de Cornellà, Badalona i l'Hospitalet. En aquest últim cas, els efectius policials, que també incorporen equipament antidisturbis, circulen amb dos furgons durant les hores nocturnes, fet que recorda molt el *modus operandi* de la Brigada Mòbil. Són especialment visibles en el marc de les festes majors o les manifestacions. L'any 2011, es va activar la Unitat de Seguretat Ciutadana de la Guàrdia Urbana de Cornellà de Llobregat -cinc agents i un comandament- per “rebaixar els nivells de sensació d'inseguretat, prevenir actes incívics i evitar l'ús incorrecte dels espais públics i la pertorbació de l'ordre públic”. Aquest cos circula amb un furgó Nissan Primastar i vesteix un uniforme negre, boina, genolleres, armilla, casc i escut. Fa batudes antiimmigració amb els Mossos i el Cos Nacional de Policia espanyol. La seva creació va coincidir en el temps amb les eleccions municipals de 2011, quan PxC va estar a punt d'entrar al consistori amb un discurs centrat en la inseguretat i la immigració.

El cas paradigmàtic dels grups Omega és a la ciutat de Badalona. Una vintena d'agents patullen, especialment de nit, en dues furgonetes molt similars a les de la BRIMO i amb el suport d'una desena d'agents que circulen amb motos de gran cilindrada. Actuen sota les ordres directes de Xavier Garcia Albiol (PP) i la majoria de les seves intervencions estan envoltades de polèmica. Han precintat establiments comercials regentats per persones migrades amb l'excusa de l'incompliment d'unes normatives que no s'exigeixen a les botiguers *autòctones*, han desnonat famílies sense cap ordre judicial i han sancionat tota mena d'activitats a la via pública. L'últim incident va ser la retirada d'una paradeta informativa a favor de la consulta sobiranista celebrada el 9-N. ◀

MODELS/CARACTERÍSTIQUES DE LES TASER

PISTOLA X26 AMB CAPSULA

PISTOLA X26 SENSE CAPSULA

Si li traiem la càpsula de llançament, ens trobem el Dispositiu de Descàrrega per Contacte (DDC). Aquesta pistola funciona per contacte directe amb la víctima

FUSELL X12

Dispara un cartutx sencer propulsat per pólvora. Disposa de 4 elèctrodes frontals que es claven a la víctima sense quedar connectats al fusell. El cartutx produeix una descàrrega de 20 segons i, al mateix temps, 6 elèctrodes laterals s'enganxen a la víctima per dificultar la seva extracció

COM FUNCIONEN?

- 1 Dispara **dos dards** units a uns cables que transmeten la **descàrrega elèctrica** a una distància de fins a 7,6 metres
- 2 Els dards es **claven a la pell** o la roba de la víctima i efectuen una descàrrega elèctrica d'entre 1 i 5 segons que **contrau la musculatura**
- 3 Es poden continuar administrant **descàrregues de fins a 20 segons** de durada prement un altre cop el gallet

EFFECTES LESIUS

<p>CREMADES CUTÀNIES</p> <p>La descàrrega provoca cremades cutànies i, si és molt prolongada, pot arribar a carbonitzar la pell</p> 	<p>MUSCULARS</p> <p>La descàrrega produeix una contracció muscular que impedeix el moviment</p> 	<p>CARDIOVASCULARS</p> <p>Pot provocar taquicàrdia i fibril·lació ventricular</p> 	<p>AVORTAMENT</p> <p>Si la descàrrega es produeix a l'abdomen d'una dona embarassada, pot provocar l'avortament</p> 	<p>DANYS CEREBRALS</p> <p>Si els dards impacten al crani, poden provocar danys cerebrals greus</p>
--	--	--	---	---

/ @pau_fabregat

Font: Informe: Armes elèctriques: ¿què sabem? ¿què ignorem?

Metges forenses alerten d'un **biaix** dels informes vinculats a la firma Taser

El 'lobby' empresarial que fabrica les pistoles elèctriques intenta minimitzar les conseqüències de les descàrregues

Jesús Rodríguez
@albertmartnez

Les pistoles elèctriques poden provocar la mort? Són segures? A la xarxa, hi ha desenes d'informes d'especialistes de la medicina i forenses que intenten donar resposta a aquestes preguntes. Però, tots aquests documents són mínimament neutrals, estan fonamentats estrictament en criteris científics? Sembla que no. L'any 2013, quatre forenses catalans van elaborar un article molt complet, publicat a la revista *Quaderns de Medicina Forense*, on analitzen el contingut de 52 informes d'especialistes de tot el planeta en relació amb aquestes armes. Aguilar Pallarès, Morante Barragán, Novelle Rodríguez i Subirana Domènech –els tres primers adscrits a la Unitat Central d'Informàtica i Electrònica Forense dels Mossos d'Esquadra i l'últim, al Servei de Patologia Forense de l'Institut de Medicina Legal de Catalunya– arriben a la conclusió que les pistoles elèctriques “en algunes ocasions, poden ser letals”. A més, en relació amb la bibliografia consultada, afirmen que “hi ha un biaix important en les valoracions de la seguretat recollides a

les referències bibliogràfiques, ja que els estudis elaborats per autors relacionats amb la firma comercial Taser són els que conclouen que aquestes (armes) són segures”.

Tres modalitats de descàrrega

El treball d'aquests forenses, que ha estat decisiu a l'hora de mantenir la postura contrària del govern fins ara, detalla els tres tipus de descàrregues elèctriques i les lesions que se'n poden derivar. Les armes s'agrupen en dues grans famílies: les de descàrregues per contacte (DDC) i les que ho fan a distància (CED). El precursor de les DDC són els bastons elèctrics inventats per controlar la ramaderia. Als Estats Units, se'n comercialitzen molts models: pistoles atordidores, porres atordidores i cinturons de descàrregues, que es fan servir per controlar persones recluses.

Pel que fa a les CED, la més coneguda és la pistola Taser, que dispara dos dards des d'una distància d'entre dos i cinc metres. Quan aquests elèctrodes perforen el cos de la víctima, l'enginyer envia una descàrrega de 50.000 volts a través d'uns cables. Però encara hi ha un model més desenvolupat de l'arma, el fusell X12. És capaç de disparar un dispositiu amb quatre elèctrodes frontals i sis de laterals sense cables que els uneixen a l'arma: quan impacten sobre una

extremitat de la víctima, s'hi aferren com una paparra i, durant vint segons, l'electrocuten i li provoquen una paràlisi muscular total.

Lesions cutànies, musculars i cardiovasculars

Cada descàrrega pot tenir conseqüències molt dispars. S'han documentat casos de lesions cutànies, erosions i inflamacions causades per descàrregues d'un parell de segons, però que poden arribar a la carbonització de totes les capes de la pell en exposicions llargues. Les armes han estat desenvolupades per a fer descàrregues de fins a vint segons. Les lesions musculars són a conseqüència de la perforació del dard i per la tensió extrema del múscul arran de l'alt voltatge. La més greu és la fibril·lació ventricular i una posterior aturada cardíaca. El cor pot arribar a incrementar la seva pulsació en quinze batecs per minut; és per això que les metges forenses recomanen que totes les unitats policials equipades amb Taser també portin equips de desfibril·lació. El consum de drogues i alcohol o l'estat de tensió que es genera en una càrrega policial pot crear un còctel letal que, sumat a una descàrrega elèctrica, pot desencadenar la mort. Altres tipus de lesions descrites són una cataracta amb pèrdua de visió a un ull, la interrupció d'un embaràs –per impacte a l'abdomen– o afectacions cerebrals per impacte a la zona cranial. ◀

“L’he provat, l’he sentit i t’asseguro que és una passada”

Parlem per telèfon amb Andreu Manel Soler Mercadal, cap de la firma líder en importació i venda de productes i sistemes policials i militars a l'Estat espanyol. És representant i distribuïdor en exclusiva de la multinacional Taser arreu del territori

David Bou
@dvdbou

“**N**o tinc cap problema per parlar amb ningú, sempre que no es manipulin les meves paraules. Telecinco ho va fer i no he tornat a parlar amb ells”. Amb aquesta advertència, començava la conversa amb Andreu Soler, màxim responsable d'Andreu Soler Associats, empresa activa des de 1992, ubicada a Catalunya i pionera en el subministrament de material tècnic policial i militar a l'Estat. Companyia de confiança dels ministeris d'Interior i Defensa, es lucra amb la venda de material a l'exèrcit espanyol, la Guàrdia Civil, la Policia Nacional espanyola i algunes policies autonòmiques i locals.

Andreu Soler Associats és la representant oficial de la multinacional nord-americana Taser a l'Estat espanyol i s'encarrega de la distribució en exclusiva de les seves pistoles elèctriques des de fa aproximadament dotze anys. Segons Soler, “funcionen com un aparell d'electromedicina o gimnàstica passiva”. Tanmateix, el seu catàleg no es limita a aquestes armes. Entre una llarga llista de material destinat a fins repressius, també importen el subfusell i la munició suïssa B&T -substitutes dels llançadores de bales de goma de la Brigada Mòbil dels Mossos d'Esquadra- i les porres extensibles ASP. A més, l'empresa edita la revista *Tactical*, on informa puntualment de les novetats relacionades amb els cossos policials i militars d'arreu del món, i ofereix cursos de formació en l'ús de l'armament que distribueix: “El problema no resideix en els mitjans, sinó en la formació i la logística. Nosaltres oferim el curs i l'administració és qui decideix si l'accepta o no”.

Actualment, Andreu Soler Associats distribueix dos tipus de Taser: la X26P i la X2. La diferència entre ambdues és que la segona disposa de dues càrregues, mentre que la primera només en té una. El model X26 s'ha descatàlogat i ja no es distribueix, tot i que bona part de les armes de què disposen els diferents cossos policials van ser adquirides anteriorment i, per tant, són d'aquest tipus. Mil sis-cents euros és el preu de l'equip complet que venen més: una arma X26P, dues càrregues, funda pel dispositiu i pels carregadors i una bossa per transportar-la. El model X26 funcionava amb parts analògiques; els dos nous models són totalment digitals i estan preparats per passar de tres a cinquanta mil volts quan s'accionen. És un factor necessari, segons Soler, per “travessar la roba de la víctima”.

Del blanc al negre

“El dispositiu no és letal, no és possible produir la mort d'algú amb una Taser”, així de contundent es mostra el distribuïdor en ser preguntat per la perillositat d'aquestes armes, que qua-

Soler nega la periollistat de les armes amb les quals comercia i remet a una bibliografia integrada per centenars d'informes que qualifica d'“independents”

lifica de no letals. “Si jo no cregués en aquest producte, no hi treballaria. L'he provat, l'he sentit i t'asseguro que és una passada”, afirma rotundament. Soler considera que el problema és que es dona veracitat a informes que no provenen d'especialistes, per això remet al seu portal web, on es facilita una bibliografia de 629 informes i estudis mèdics, que l'empresari qualifica d'“independents”.

Soler es defensa rebulant: “El que dic jo és el que diuen els informes mèdics, no com Amnistia Internacional, que mai no ha aportat informació fiable”. Nega la major en el cas del mort a Roquetas de Mar (Andalusia) afirmant: “Aquest senyor no va morir per la Taser. Des que mor una persona fins que surt la sentència, aquí tothom opina”. Remet a la segona autòpsia del cas i afegeix que “no hi ha cap sentència judicial que confirmi que hi ha hagut un mort per Taser”.

Aquestes declaracions contradueixen frontalment l'opinió d'organitzacions d'arreu del món que treballen contra la tortura: “Està molt bé la seva feina, però no aporten informació no manipulable”, diu Soler, que clou la seva afirmació dient: “Sí que és veritat que es pot torturar... amb una tovallola, una bossa de plàstic i tot això que es pot veure a les pel·lícules de terror. Això no deixa evidències”. És l'argument que utilitza per defensar que les Taser són armes fetes amb dispositius de control per evitar que se'n faci un ús abusiu. “Entenem que hi ha l'opinió de bar -com al futbol- i la mèdica, de personal qualificat. Contrastem les vostres fonts”, declara. La conversa acaba i Andreu Soler transmet tranquil·litat: “El nostre negoci no depèn de les Taser”. L'activitat econòmica de l'empresa, de la qual és l'administrador únic, està classificada com a “comerç al detall de joguines, articles d'esports, roba de vestir, armes i cartutxeria”, segons consta al registre mercantil. ◀

L'empresari qüestiona la veracitat dels documents presentats per Amnistia Internacional i per altres organitzacions que treballen contra la tortura

Les víctimes de les Taser s'organitzen als Estats Units i el Canadà

L'Institut Nacional de Justícia nord-americà alerta de la síndrome del 'policia mandrós', que fa que en moltes ocasions es dispari pistoles d'electrocució de manera "sistemàtica i abusiva"

Maties Lorente
@mtslorente

839 persones mortes. Aquest és el balanç que deixen les armes de descàrregues elèctriques -CED en les seves sigles en anglès- als Estats Units des que es van començar a fer servir el 1983. I no són les úniques a l'Amèrica del Nord. Al Canadà, 36 persones han mort a conseqüència de l'ús d'aquests dispositius des de 2003.

La llista completa de víctimes d'aquestes armes "no letals" es pot trobar al bloc de l'organització Truth... not Tasers, que actualitza constantment les conseqüències fatals de l'ús d'aquests dispositius als EUA i el Canadà. La família d'una de les víctimes canadenques, Robert Bagnell, s'encarrega de la gestió del llistat. La informació es complementa amb l'ajuda de periodistes, advocades i fins i tot policies -del Canadà i els EUA-, que fan seguiment de les noves morts derivades dels abusos relacionats amb aquestes pistoles.

Una de les organitzacions que ha perseverat més en el tema durant aquests anys ha estat Amnistia Internacional (AI). El mes de desembre de 2008, va publicar un informe molt extens sota el nom *Menys letals? Armes d'atordiment en la protecció de la llei als EUA*. L'estudi parla del tipus d'armes utilitzades, dels protocols d'actuació de les forces policials i de les víctimes causades per aquestes actuacions.

Als EUA, ja són més de 15.000 les agències públiques i empreses de seguretat que compten amb aquest tipus de dispositius, segons dades de l'Institut Nacional de Justícia del país nord-americà. La majoria són policies locals i estatals o funcionariats de presons, però també l'empren efectius militars (com els desplegats a l'Iraq i l'Afganistan) i empreses privades. Segons dades d'AI, més de 4.000 departaments de policia proveeixen tots els patrullers i oficials d'aquest tipus d'armes, "una tendència que sembla que creix amb el temps". A més, a 43 dels 51 estats del país, qualsevol persona pot adquirir aquest tipus d'armament sense cap mena de control: no són considerades armes de foc pel govern federal.

Absència de legislació

"Un dels problemes respecte a l'ús de les Taser és que no existeix una legislació unificada per a tots els EUA", explica l'informe d'AI. En tot cas, el protocol policial preveu actuacions diferenciades quan es tracta de grups especials de població, com gent gran, menors o dones embarassades. Fins i tot l'Institut Nacional de Justícia dels EUA reconeix, en un informe publicat el 2011, que aquest tipus d'armes no s'haurien d'emprar contra grups de risc. Però afirmen que sí que "poden ser necessàries si les condicions impossibiliten altres solucions raonables". Sens dubte, ho fan. La llista de l'organització Truth... not Taser recull tres dones embarassades víctimes mortals dels CED, la primera d'elles el 1988. Entre els decessos observats per AI, també hi trobem persones amb malalties mentals, ancianes o fins i tot amb diversitat funcional.

El mateix Institut Nacional de Justícia admet que la facilitat de maneig de les pistoles Taser i la seva popularitat incrementen la possibilitat d'un ús abusiu: "A les entrevistes amb poli-

cies, els entrevistats apuntaven a la síndrome del *policia mandrós*. Alguns agents poden fer servir els CED massa prompte en situacions on es podrien fer servir tècniques de resolució de conflictes que coneixen o, fins i tot, tècniques que impliquen el contacte físic amb el sospitós".

Electroxocs a Europa

Tot i els nombrosos casos de mort relacionats amb l'ús de Taser als EUA, pràcticament tots els països europeus compten amb aquests dispositius. Bèlgica, Finlàndia, Irlanda, Grècia o Alemanya tenen unitats policials o de l'exèrcit que fan servir les pistoles d'electroxoc com a eina de treball.

Entre els casos més destacats, trobem França i el Regne Unit, on ja s'han produït les primeres víctimes derivades de l'ús d'aquest dispositiu. A França, la primera mort es produí el desembre de 2010: un home d'origen malià va ser abatut per la policia francesa amb el model X26 de Taser quan discutia amb el seu llogater. La causa de la mort, segons la fiscalia gal·la, va ser l'"asfíxia per inhalació de gasos".

L'última mort coneguda a Europa es va produir el mes de novembre al Regne Unit. A Gal·les, un home que es trobava sota els efectes d'una droga coneguda amb el nom de *sals de bany* va ser abatut amb descàrregues elèctriques per la policia quan atacava una altra persona. La policia britànica encara investiga les causes del decés, esdevingut quan l'home es trobava sota custòdia policial. És un nom més a la llarga llista de víctimes derivades de l'ús d'aquestes armes. ◀

Aquestes armes s'han d'utilitzar quan la proximitat amb les detingudes amenaça la integritat de l'agent, però s'ha normalitzat el seu ús en situacions innecessàries.

L'Institut Nacional de Justícia dels EUA reconeix que no s'han d'usar pistoles elèctriques contra col·lectius de risc, però ja han mort dones embarassades i gent gran

Pràcticament tots els països europeus compten amb aquests dispositius. A França i el Regne Unit ja s'han produït els primers decessos

FOTOGRAFIES:
SERGI PUJOLAR

Sense remei

Les retallades a la sanitat pública catalana dificulten l'accés als medicaments. Alguns tractaments especialment costosos s'apliquen quan la persona malalta ja no pot salvar la vida. Les afectades per malalties cròniques s'han de desplaçar una vegada al mes al seu hospital de referència per recollir les dosis

les receptes de farmàcia de la població. Més del 60% (608 milions d'euros) s'engloba en l'apartat de medicació hospitalària de dispensació ambulatoria. Són aquells medicaments que les malalties cròniques han de recollir periòdicament als hospitals, tot i no estar-hi ingressades. Abans, hi podien anar cada tres mesos, però, ara, és obligatori anar a *fitxar* cada mes per recollir-los.

Per posar un exemple, l'Hospital de Bellvitge és el centre de referència per a moltes pacients de Menorca o Mallorca, que ara s'hi han de desplaçar dotze vegades l'any. Això fa que moltes maltes sense sostre, precàries o drogodependents abandonin les rutines de medicació pels costos inassumibles de desplaçament. Aleshores, la metge anul·la el tractament, amb l'excusa que el medicament ha deixat de ser eficaç en el cos de la pacient.

Morts que es podrien evitar

Dos membres del personal d'infermeria de l'Hospital de Bellvitge -que prefereixen no dir-nos el nom- asseguren que les polítiques institucionals en relació amb els medicaments costosos tenen conseqüències mortals. Una dona de cinquanta anys diagnosticada d'Hepatitis C va ingressar a Bellvitge al mes de setembre passat. En un principi, la van medicar amb interferon i ribavirina, substàncies incloses a la guia farmacoterapèutica, però que tenen una eficàcia més limitada i, per aquest mateix motiu, són molt més econòmiques que el sofosbuvir (Sovaldi). Quan les facultatives van comprovar que l'hepatitis

L'anàlisi "cost-efectivitat" fa que alguns fàrmacs molt eficaços no s'adquireixin, o s'administren només quan les malalties empitjoren

Pacients sense sostre, precàries o drogodependents abandonen la medicació pels costos inassumibles de desplaçament

Jesús Rodríguez
@albertmartnez

A mitjan mes d'agost, l'Associació per la Defensa i Ajuda als Afectats per l'Hepatitis C va emetre un comunicat on alertava que més de 500 persones amb aquesta malaltia del fetge poden morir si l'Agència Espanyola del Medicament no importa les quantitats necessàries de sofosbuvir (sota la denominació comercial Sovaldi), un compost que és efectiu en el 90% dels casos. A l'Estat espanyol, hi ha 300.000 persones diagnosticades amb Hepatitis C, però es calcula que n'hi ha 600.000 més que podrien estar infectades sense saber-ho. A finals d'estiu, les exigències de les malalties van rebre una resposta molt ambigua per part del Ministeri de Sanitat, que va passar la pilota a les comunitats autònomes. A principis de desembre, s'han concretat les intencions de l'executiu de Mariano Rajoy: el govern espanyol ha posat la xifra de 125 milions d'euros com a topall màxim d'inversió pública en sofosbuvir. Quan s'esgoti el pressupost, no hi haurà més píndoles.

En l'àmbit de Catalunya, la Comissió Farmacoterapèutica de l'Institut Català de la Salut (ICS) és l'encarregada d'elaborar, cada dos anys, la guia de medicaments que tots els departaments de farmàcia dels hospitals públics i concertats hauran de tenir en estoc als seus magatzems. La comissió està integrada per 41 persones: d'una banda, cinc càrrecs directius de l'ICS i, de l'altra, 36 facultatives dels grans complexos hospitalaris, seleccionats per especialitat mèdica.

A l'última edició del document, s'afirma textualment que "s'ha d'orientar la compra corporativa de medicaments en el context dels recursos disponibles actualment". És a dir, que els criteris de selecció són "l'eficàcia, la seguretat i la conveniència", però també l'anàlisi "cost-efectivitat". I és en aquest punt on rau el principal conflicte derivat de la crisi. Alguns dels fàrmacs que han demostrat ser més efectius no s'incorporen a la guia pel seu cost elevat; d'altres no se subministren fins que la persona malalta no mostra símptomes d'empitjorament.

Dels 8.039 milions d'euros que la Generalitat ha aportat enguany al sistema sanitari català, un miler es destinen a pagar

Malaltes d'Hepatitis C protesten pels preus dels medicaments de Gilead a Nova York el febrer de 2014 / DAMON JACOBY

havia derivat en cirrosi hepàtica, van considerar imprescindible subministrar-li sofosbuvir com a única manera de salvar-li la vida. No obstant això, la dona va morir al cap de poques setmanes. El Sovaldi no apareix a l'estoc de les farmàcies hospitalàries. S'ha de comprar a l'estranger. El fàrmac només s'importa per subministrar-lo a persones que estiguin en situació greu. A vegades, arriba massa tard. Una sola pastilla de sofosbuvir val 600 euros, si s'adquireix a l'empresa que la distribueix a Europa. El tractament de dotze setmanes pot suposar un cost de 54.000 euros; si s'allarga a 24 setmanes, s'enfila fins als 110.000. És un preu extremadament car que s'explica, en bona

part, pel monopoli mundial del producte, la patent del qual és en mans de la multinacional Gilead Sciences.

El monopoli d'una farmacèutica de l'entorn Bush

L'empresa Gilead Sciences va ser fundada l'any 1987. Té el seu quarter general a Foster City (Califòrnia). Pel seu consell d'administració, hi han passat alguns dels principals falcons republicans del Pentàgon i dels directius més influents de Wall Street. Compta amb 4.000 empleades i ha fet de l'especulació una de les seves fonts de negoci principals. Una pastilla de Sovaldi costa 600 euros a Catalunya, però, a Egipte, es pot

Segons veus expertes internacionals, el cost d'una píndola de Sovaldi és de dos euros. A Catalunya, però, el seu preu de venda multiplica per 300 aquesta xifra

adquirir per 8 euros. Com s'explica la diferència? Gilead ha arribat a un acord amb el govern del Caire perquè subministri el tractament als setze milions de malaltes d'hepatitis C que hi ha al país àrab. La companyia podrà ingressar, en una sola transacció, prop d'11.000 milions d'euros. L'Associació per la Defensa i Ajuda als Afectats per l'Hepatitis C, citant experts internacionals, manté que el cost de producció d'una píndola és de tan sols dos euros i que, per tant, amb cada dosi venuda a Egipte, en guanyen sis. A Catalunya, l'escàndol és majúscul: s'enduen 598 euros de benefici per pacient i dia. L'esperança de les afectades és que es posin a la venda dues noves marques de sofosbuvir el més aviat possible i, d'aquesta manera, es trenqui el monopoli.

Les pràctiques poc ètiques de la companyia vénen de lluny. L'any 1988, Donald Rumsfeld era el president de Gilead Sciences. Va intentar fitxar Warren Buffett com a mà dreta, però aquest va declinar l'oferta per centrar-se en els negocis amb Coca-Cola i la financera AIG. El 2001, Rumsfeld va deixar la firma en mans d'altres empresaris influents del lobby republicà per incorporar-se al govern de George W. Bush, des d'on, com a Secretari de Defensa, va capitanejar la invasió militar de l'Iraq.

La pandèmia de la grip A (H1N1) decretada per l'OMS el 2009 va suposar guanys milionaris per Gilead Sciences. L'empresa va rebre centenars de milions d'euros pels *royalties* de la patent del Tamiflu, que es troba en mans de l'empresa Roche des de l'any 1996. Tots els governs del planeta van comprar grans partides de Tamiflu, malgrat la seva més que qüestionada eficàcia i idoneïtat. El Ministeri de Sanitat de l'Estat espanyol en va comprar milions de dosis, que finalment no va administrar. Les suposades vacunes encara es guarden dins un magatzem a Madrid.

Els preus dels medicaments exclosos es disparen

Una de les conseqüències de les retallades pressupostàries ha estat l'exclusió de 417 medicaments de la sanitat pública. La mesura va entrar en vigor l'1 de setembre de 2012. Llavors, el principal temor era un increment exponencial dels preus de tots aquells fàrmacs que, a partir d'aleshores, entraven en el lliure mercat sense control governamental. L'exministra Ana Pastor va manifestar que no preveia augments superiors al 20%, però no ha estat així. Una cinquantena de compostos han duplicat el preu en només dos anys; en alguns casos, la xifra s'ha triplicat. Les farmacèutiques que més han inflat la factura són Esteve, Almirall, Ferrer i Normon. Ho justifiquen dient que les vendes d'aquests medicaments han disminuït un 10% després de quedar exclosos del sistema públic. Podeu veure la variació a l'alça d'una desena dels preparats més consumits a la infografia adjunta. ◀

Fort encariment dels medicaments exclosos del sistema públic

MEDICAMENT	PREU 31/7/2012	PREU 7/12/2014	% INCREMENT
Mucosan (afecció respiratòria)	2,06 euros	6,45 euros	+213%
Mucibron (expectoració)	2,06 euros	6,17 euros	+199%
Cloperastina Normon (tos)	1,73 euros	5 euros	+189%
Fortasec (antidiarreic)	1,89 euros	5,25 euros	+178%
Daflon (hemorroides)	4,4 euros	10,18 euros	+131%
Romilar jarabe (tos)	2,9 euros	5,92 euros	+104%
Acetilcisteïna Normon (mucositat, tos)	2,15 euros	3,90 euros	+81%
Almax (gastritis)	3,47 euros	5,95 euros	+71%
Flumil (mucositat)	3,12 euros	5,04 euros	+62%
Aciclovir (herpes)	7,31 euros	9,80 euros	+34%

El deute farmacèutic dificulta l'accés als immunosupressors

Els impagaments per part del govern afecten la gent malalta. Les queixes davant el Síndic de Greuges forcen la redacció d'un protocol d'actuació que s'ha d'activar quan es detecta l'absència d'aquests medicaments a l'estoc d'un establiment

Gemma Garcia
@gemma_g_fabrega

A finals de 2013, Maria Ramírez va haver de recórrer deu farmàcies per trobar la seva medicació. Els fàrmacs són immunosupressors i Ramírez, com tantes altres persones trasplantades, els necessita cinc vegades al dia per evitar que el seu cos rebutgi el ronyó. Els problemes ja van començar a mitjan d'aquell any, quan el temps d'espera entre l'encàrrec a la farmàcia i l'entrega del fàrmac es va començar a dilatar. Fins aleshores, el subministrament havia estat immediat per a la clientela habitual perquè la farmàcia tenia estoc disponible o, en cas contrari, l'aconseguia en un màxim de 24 hores.

Primer, els problemes van arribar en forma de retards, que Ramírez salvava encarregant la medicació amb antelació. Finalment, va haver de recórrer al seu metge, Francesc Moreso (cap clínic de la secció de Trasplant Renal del Servei de Nefrologia de l'Hospital de la Vall d'Hebron de Barcelona), perquè li subministrés les dosis. "A mesura que incrementaven els mesos de deute de la Generalitat amb les farmàcies, el problema s'agreuja", recorda la pacient. De fet, a finals de l'any passat, el deute del Departament de Salut amb les farmàcies va batre rècords: més de 400 milions d'euros. Moltes apotecàries ja van advertir que la morositat de la Generalitat afectava l'abastiment de medicaments i, especialment, el de fàrmacs cars com els immunosupressors.

El de Ramírez no és un cas aïllat. Charo Martínez, també trasplantada de ronyó, es trobava en la mateixa situació. El

doctor Moreso reconeix que algunes pacients el van alertar de les dificultats que afrontaven per accedir a la medicació, que ell mateix va subministrar-los en més d'una ocasió. Teresa Boldú, de l'Associació de Malalts del Ronyó de Catalunya (ADER), recorda que, durant uns mesos, diverses persones van viure escenaris similars; una d'elles va ser, precisament, el president de l'entitat, Antonio Tombas. El peregrinatge de farmàcia a farmàcia, assegura Boldú, genera un gran neguit a les malaltes que necessiten els fàrmacs per viure. Després d'uns mesos complicats, tan el doctor Moreso com ADER -el departament no ha respost sobre la qüestió- asseguren que no estan rebent queixes. Recentment, però, Ramírez ha tornat a topar amb endarreriments en l'entrega dels immunosupressors: "No estic tranquil·la. Qui diu que no tornarem a tenir problemes?".

Arran dels casos que van aflorar i de la queixa que van presentar Ramírez i Martínez -juntament amb la Plataforma Sarríà-Sant Gervasi en Defensa de la Sanitat Pública- al Síndic de Greuges, la Generalitat ha elaborat un protocol. Segons indica l'administració, quan una persona no troba el medicament a la farmàcia, ha de trucar al 061, des d'on li facilitaran la ubicació dels establiments que disposen del fàrmac. En cas de no localitzar-ne, el departament ha de trobar "possibles alternatives". La plataforma i el síndic van plantejar modificacions i aclariments perquè el protocol sigui efectiu. Tot i així, Ramírez

/ ANNA CELMA

/ SERGI PUJOLAR

lamentava que, quan ha trucat al 061, les persones que l'han atesa desconeixien el procediment.

Des del Consell de Col·legis Farmacèutics de Catalunya expliquen que, arran de les dificultats econòmiques, les farmàcies han hagut de reduir estoc. Reconeixen que alguns establiments no poden pagar els medicaments cars. Per fer-hi front, treballen fent un seguiment del desproveïment i buscant solucions quan hi ha problemes de liquiditat. Alhora, reconeixen que la "distribució inversa" també ha afectat el subministrament de fàrmacs. La pràctica consisteix a oferir medicaments de preu regulat -que s'haurien de vendre amb recepta a les farmàcies- a empreses majoristes, que els revenen a l'estranger a un preu molt més alt. A finals d'octubre, la Guàrdia Civil va desmantellar la xarxa més important de tràfic il·lícit de medicaments descoberta fins ara. El febrer, el Departament de Salut va imposar 40 sancions per aquesta pràctica.

Tot i l'aparent absència d'incidències, Ramírez tem que episodis com els viscuts a finals de 2013 i principis de 2014 es tornin a repetir. De fet, la situació econòmica de les farmàcies s'ha tornat a agreujar i l'administració torna a acumular dos mesos de deute amb les farmacèutiques catalanes. En total, la xifra d'impagaments ascendeix a 230,4 milions d'euros i, a més, segons el mateix consell, els recursos destinats a finançar els medicaments són, any rere any, insuficients. ◀

/ SERGI PUJOLAR

“Oh, pobreta de mi, que vaig a demanar **deu euros**”

La Marea Pensionista recorda que les usuàries de la sanitat catalana poden exigir el retorn dels euros per recepta a la Generalitat

Marc Rude
@marcrude

Ja fa set mesos, el Tribunal Constitucional espanyol va declarar il·legal la taxa anomenada euro per recepta. Implantada pel conseller de Sanitat Boi Ruiz, era una via de recaptació tributària sobre els medicaments que va estar vigent entre el 23 de juny de 2012 i el 15 de gener de 2013. Els euros, que les usuàries de la sanitat pública havien de dipositar a la farmàcia quan adquirien les medicines receptades al seu centre de salut, van suposar uns ingressos de 46 milions per a la Generalitat. Ara, el govern català els ha de tornar a la gent. Malgrat l'imperatiu judicial, moltes usuàries encara no els han exigit a l'administració perquè no saben que hi tenen dret.

Ens reunim de bon matí amb les companyes de la Marea Pensionista de la vila de Gràcia per fer un cafè i preguntar-los per la salut, no només la seva, sinó la de totes les catalanes que emprem el sistema sanitari públic. Com fan sovint, avui dedicaran el matí a difondre una bona notícia entre el veïnat: podem reclamar els euros “il·legals i il·legítims” que ens va cobrar la Generalitat al nostre CAP. Amb la campanya pel retorn de la taxa, que duen a terme conjuntament amb les sectorials de salut de l'Assemblea de la Vila de Gràcia i l'associació veïnal, les activistes de la Marea denuncien: “Ens van obligar a repagar el que ja teníem pagat”.

Per recuperar els diners, només cal omplir un imprès de sol·licitud, que han d'expedir obligatòriament al CAP i segellar-lo; l'administració ja sap la quantitat que ha de retornar. No obstant això, “la gerència dels CAP no ha donat ordre de fer públic el dret de demanar el reemborsament”, afirma Isa Garnika, membre de la Marea Pensionista. “Ho fan opac: no diuen que no, però no t'ho faran saber si no ho demanes explícitament”, diu. Al seu parer, “el pro-

blema més greu és la qüestió de la vergonya. La gent ens n'averگونyim, de ser pobres: no volem quedar com ‘oh, pobreta de mi, que vaig a demanar deu euros’”. “Doncs són 10 euros que t'han fotut i te'ls ha fotut el sistema”, opina Pere, també activista del col·lectiu.

Visitem una farmàcia de Gràcia per deixar-hi informació i impresos per reclamar el cobrament. La farmacèutica hi accedeix de bon grat, tot i que no vol que el seu nom ni el de l'establiment surtin publicats. Ens assegura, però, que “el tema de l'euro era econòmicament significatiu per la gent gran que va polimedicada i que podia pagar fins a 20 euros cada mes”.

Tot seguit, ens encaminem al CAP de Maria Claret. Demanen permís per penjar el cartell informatiu amb els passos per fer la reclamació al taulell d'anuncis. Una de les recepcionistes fa cara de pomes agres i ho intenta impedir. Diu que la gent “ja ho demana” i agafa immediatament el telèfon per informar el seu cap de la nostra presència. Afirmar que no es pot penjar res sense l'emblema del Departament de Salut. Al mateix vidre de la recepció, hi ha un anunci publicitari de la Marató de TVC que llueix el logo esmentat i, al costat, també els de La Caixa i El Corte Inglés. Pugem a les plantes, on pengen els cartells igualment i reparteixen fulls volants a les pacients. Parlem amb Alicia Justo, una persona d'edat avançada que ens explica que té osteoporosi, mala circulació, tensió alta i insomni. Amb la pensió que cobra, els euros per recepta li suposaven una despesa important. Es tracta, en resum, “d'una mesura que castigava bàsicament les persones més malaltes i les que tenien menys”. Tampoc no és un episodi aïllat. Segons Garnika, “tota la política sanitària de CiU demostra que el govern català és igual de neoliberal que l'espanyol”. ♦

L'anomenat 'euro sanitari' castigava col·lectius sensibles com les malaltes greus i les persones d'edat avançada que solen estar polimedicades

Per recuperar els diners, la usuària només ha d'omplir un imprès de sol·licitud i segellar-lo al seu CAP. Però el govern no informa sobre aquest dret

Kajsa Ekis Ekman

“La prostitució és l'enemic de l'alliberament sexual”

La prostitució és un dels temes que genera més debat dins el moviment feminista, que està dividit en dues posicions oposades: la reglamentarista o pro treball sexual, que defensa la normalització de la prostitució en la nostra societat, i l'abolicionista, que sosté que la prostitució és incompatible amb la igualtat entre homes i dones. Kajsa Ekis Ekman forma part de la segona posició i l'argumenta fonamentalment a partir de la teoria feminista i marxista. La periodista, escriptora i activista sueca ha escrit dos llibres: *L'èsser i la mercaderia. Prostitució, ventres de lloguer i dissociació*, sobre prostitució i maternitat subrogada, on compara les dues indústries i la manera com mercantilitzen les dones; i *Stolen Spring*, que tracta de l'eurocrisi econòmica vista des de Grècia. Kajsa ha participat a la creació de diferents col·lectius feministes, com Feminist Against Subrogacy. El mes de juny passat va ser a Barcelona, convidada per la Plataforma Catalana pel Dret a No Ser Prostitüdes.

Glòria Casas Vila
@glorinsurgent

Per què has escrit el llibre sobre la prostitució i els ventres de lloguer?

Jo vinc de dues bandes, la teòrica i la pràctica. De fet, tot va començar a Barcelona, on vaig viure l'any 2005-2006 convivint amb una dona russa que es prostituïa a la carretera. La seva vida estava molt lluny de la idea que se'ns dona avui de la prostitució com l'acte d'una dona forta, que sap què vol, que guanya molts diners i que ho fa per sortir de la pobresa. Ella s'enfonsava més i més en la pobresa i també en l'alcoholisme. Portava els proxenetes a casa, que també intentaven convèncer-me a mi que anés amb ells. Després, vaig tornar a viure a Suècia. Quan vaig tornar de visita a Barcelona, un temps després, ella havia mort a causa de l'alcoholisme tot i que a penes tenia 30 anys. Era el moment en què sorgia tot aquest discurs que la prostitució és llibertat, que la prostitució és feminisme. Jo, com que sabia que al menys en el seu cas i el de tantes altres que vaig arribar a conèixer no era així, em vaig posar a llegir tot el que s'havia escrit sobre aquesta realitat i vaig decidir escriure el llibre, que és més teòric.

I què és, per a tu, la prostitució?

En realitat, és molt simple. És sexe entre dues persones: entre una que vol sexe i l'altra que no en vol. I com que el desig és absent, el pagament el substitueix. Aquesta desigualtat de desig és la base de tota forma que pren el fenomen, tant dels serveis d'escorta de luxe com de l'esclavatge modern que es produeix amb el tràfic de persones. Els diners permeten obtenir un consentiment al comprador i això mostra encara més que l'altra part té una relació sexual encara que no la vulgui. No importa tot el que es diu o es fa per amagar aquest fet perquè, si hi hagués desig mutu, no hi hauria pagament. Per això, la prostitució és l'enemic de l'alliberament sexual, del desig recíproc, del plaer compartit.

Per què has escrit, també, sobre la maternitat subrogada, els (mal) anomenats ventres de lloguer?

Per defensar els ventres de lloguer s'utilitzen els mateixos arguments que amb la prostitució: una dona pot fer el que vulgui amb el seu cos, és la seva decisió, guanya diners, pot sortir de la pobresa... S'entén que tothom té dret a tenir sexe o tenir fills encara que no hi hagi cap convenció de l'ONU ni cap altre text legal que ho digui. Jo penso que aquí tenim dues indústries i que les dues venen el cos de les dones com si fos un producte: en el cas de la prostitució, és el sexe, sexe sense fills; en l'altre, és el contrari, fills sense sexe. Tenim la vella dicotomia entre la puta i la verge, que han esdevingut dues indústries. Ara, la puta i la verge estan al mercat. I jo dic que això és totalment incompatible amb la igualtat de gènere i amb l'alliberament de les dones.

Al teu llibre parles d'una campanya que es va fer a Barcelona sota el lema 'Jo també sóc puta'. Com expliques que una part del moviment feminista reivindicui la paraula?

La majoria de les persones que la reivindiquen no són prostitutes i, per tant, reivindiquen una paraula que no té res a veure amb elles. Tu, com a blanca o heterosexual, no pots reivindicar les paraules *negre* o *maricón*. No et pertanyen. Penso que reivindicar la paraula *puta* és una mena de fetitxisme, es veu com un tipus d'empatia i, en realitat, és una mostra més de la distància amb la realitat de la prostitució. La paraula *puta* no és una creació femenina, sinó una invenció masculina, és el patriarcat qui defineix les dones en funció de la seva sexualitat.

Per què creus que hi ha sectors molt amplis de les esquerres i el feminisme que defensen la prostitució?

El discurs a favor del treball sexual ha convençut les feminis-

FOTOGRAFIES DE L'ENTREVISTA:
STUART McEVROY

tes amb l'argument que la prostitució és resultat del fet que les dones disposin lliurement del seu cos. A la gent d'esquerres, se li diu que la prostituta és una treballadora i una sindicalista; als liberals, se'ls diu que és una qüestió de llibertat personal i que la prostituta és una empresària del sexe; a la gent dels moviments LGBT i *queer*, se li diu que les prostitutes són un grup estigmatitzat com els homosexuals. El discurs pro treball sexual intenta apropiari-se del tema central de totes les ideologies per infiltrar-se a totes les esferes de la societat. Té la propietat increïble de combinar la idea de revolta (els oprimits i les oprimides contra el poder) amb el capitalisme (la llibertat de vendre). La prostitució està envoltada de mites que ens impedeixen veure la tragèdia que suposa que un ésser humà en compri un altre. Un ésser humà redueix un altre ésser humà a l'estat d'objecte, de mercaderia: "Et compro. Existeixes per satisfer-me".

Sabem ben poca cosa de la llei integral sueca (anomenada 'Kvinnofrid', 'de la pau de les dones'), que penalitza els 'clients' de la prostitució per primera vegada a la història. D'on ve i per què es va promulgar?

La llei es basa en les recerques que es van començar a fer l'any 1977. Es van fer moltes entrevistes amb dones que es dedicaven a la prostitució i no sols amb elles, sinó també amb els *clients* i totes les persones relacionades amb aquesta activitat. Les investigadores van deixar els despatxos i van estar fent treball de camp durant tres anys per comprendre com era aquesta realitat a Suècia. El resultat va ser un informe enorme, de 800 pàgines, 140 de les quals tracten sobre els testimonis de les prostitutes. La recerca va ser una bomba i va canviar l'orientació de totes les investigacions escandinaves -i més tard, de les mundials. Des d'aleshores, la prostitució -de la mateixa manera que la violació- és una qüestió de política de gènere.

Quins resultats han dut quinze anys d'aplicació?

El primer que cal saber és que la llei sueca no està feta per combatre la prostitució, igual que la llei contra els homicidis no està feta per mesurar si hi ha més o menys assassinats. La qüestió és canviar les normes en la societat: comprar sexe és un dret o no? Al llarg de la història, la prostitució sempre s'ha prohibit d'una manera o altra, però sempre s'ha penalitzat la persona que ven sexe. Fins i tot a Alemanya, on la prostitució és legal, et multaran si ho fas al costat d'una escola o d'una església. A Suècia, en canvi, la venda de sexe està completament despenalitzada, no et multaran ni et posaran a la presó, no importa on et prostitueixis, no et passarà res; el que fan és multar el *client*. La llei diu que el que comet l'acte de prostitució no és la dona, la prostituta, sinó el *client*. Ell és responsable, ell té l'opció.

I què en sabem, dels resultats de la llei?

L'any 2010, es va fer un estudi i es va veure que hi ha menys homes que compren sexe: abans, ho feia un home de cada vuit; ara, un home de cada tretze -a l'Estat espanyol, és un home de cada quatre. És clar que hi ha suecs que van a Tailàndia a comprar sexe, però no hi van cada dia. Respecte a l'opinió de la població sobre la llei, entre el 70 i el 80% de la gent hi està a favor, depenent de l'estudi. Avui en dia, els joves suecs pensen que qui paga per sexe és un pingat que no pot aconseguir lligar. També mostra que tenim molt poca prostitució, per exemple, si ho comparem amb la de Dinamarca -on la prostitució és legal. Dinamarca és un país molt més petit i inclou 10.000 prostitutes, respecte a les 1.000 o 2.000 de Suècia. No pots aprovar una llei així i creure que ho resol tot. Cal comptar la quantitat de prostitutes que hi ha i saber d'on vénen, si estan en mans de màfies i xarxes internacionals, etcètera. El tràfic de persones es desplaça molt ràpid. Per exemple, a Suècia, teniem

“

La puta i la verge han esdevingut dues indústries, i això és incompatible amb l'igualtat de gènere

La prostitució està envoltada de mites que ens impedeixen veure la tragèdia que suposa que un ésser humà en compri un altre

”

“

Una feina on pateixes una taxa de mortalitat 40 vegades més elevada que a qualsevol altra no seria legal, tots els sindicats hi estarien en contra

El tràfic de persones és conseqüència de la prostitució. Una indústria només amb prostitutes voluntàries seria molt petita

”

les màfies de Nigèria, però es van acabar desplaçant a Noruega; i quan Noruega va aprovar una llei com la sueca, van marxar a Dinamarca. Es desplacen, és clar, però, si aquesta llei s'estén per tot Europa, on aniran?

A part de les mesures penals, quin altre tipus de mesures aporta la llei?

A Suècia, tenim cases d'acollida on t'ajuden amb teràpies psicològiques i recursos per buscar feina. Hi ha un treball social important per fer: si hi ha més prostitució, hi ha més treball social. Fins i tot si optes per la legalització, cal fer una tasca social perquè es crea misèria, drogoaddicció i alcoholisme.

I com veus el treball social que es fa per ajudar les dones a prostituir-se de manera més 'professional', donant-los preservatius, etc.?

Diuem que fan reducció del dany. Segons el meu parer, no és així. Si tu estàs amb el *client* i aquest et pega, de què et serveix tenir un preservatiu? Si després pateixes estrès posttraumàtic, si pateixes perquè no pots sentir una part del teu cos, si pateixes perquè t'han violat tantes vegades que perds sang... De què et serveix un preservatiu? Per a mi, la reducció del dany és la reducció de la prostitució.

Però aquest tipus d'ONG també donen fulls volants amb consells per respondre davant un 'client' violent, per exemple.

Imagina't que treballes en una oficina de correus i et diuen: "Si el *client* et pega, fes això; si et viola, fes allò". Aquesta mena de feina seria legal? Si és tan comuna? No ho crec! Una feina on pateixes una taxa de mortalitat 40 vegades més elevada que a qualsevol altra no seria legal, tots els sindicats hi estarien en contra. Però, en el cas de la prostitució, els suposats sindicats diuen: "Endavant, molt bé, fantàstic!". És com el món al revés d'Eduardo Galeano. La prostitució és el món al revés. Qualsevol sindicat diu: la nostra feina és molt dura, ens tracten malament... i intenten demostrar que és una tasca perillosa, que s'haurien de reduir les hores, a més de lluitar contra els patrons de la indústria. Els suposats sindicats de la prostitució diuen: la nostra feina és fantàstica, no patim. Fins i tot diuen que la zona roja d'Amsterdam ha d'estar oberta les 24 hores del dia. Jo els vaig preguntar si

alguna vegada havien tingut un conflicte laboral i em van respondre: "Noooo!".

Al llibre, expliques la paradoxa que suposa el fet que la prostitució sigui reivindicada com una feina, però, a la pràctica, s'hagi d'amagar que és una feina...

Jo dic que la prostitució és una mentida. L'home que compra sexe què vol? Vol una dona que actuï com una treballadora? No! Perquè una treballadora mira el rellotge, està pendent del final de la jornada. El que compra sexe vol una dona que estigui sempre pendent d'ell, algú que, un cop rep els diners, actuï com si estigués en una trobada normal. Ella ha de fer que el *client* oblidï que és una prostituta i l'ha de convèncer que és allà perquè està molt calenta, que té orgasme rere orgasme. Els homes creuen això! Si vas a internet a veure fóruns de *puteros*, diuen: "Ah, mira, aquesta dona es va córrer quatre vegades". I penses, que ximple! Com t'ho pot creure si segur que estava pensant en una altra cosa? És obvi que, per a ella, és molt difícil i és aquí on comença la dissociació, la reificació. Perquè ha d'actuar com si estigués en una cita normal, però, a la vegada, intenta apagar-se, no pensar i no sentir perquè, si no actua així, no aguantarà la prostitució. És una estratègia d'autodefensa.

Al llibre, parles de la dissociació en la prostitució, per què?

Perquè tots els estudis internacionals sobre l'experiència de la prostitució mostren la dissociació. Si llegeixes testimonis de la prostitució, no importa si la dona hi està a favor o en contra, sempre diu el mateix: que no pensa en sexe quan exerceix, que pensa en una altra cosa perquè, si no fos així, no aguantaria tenir deu *clients* al dia. I és clar, acaba no tenint sexe. Per això la dona prostituïda és la dona més asexual que existeix.

També expliques que alguns sectors minimitzen la realitat del tràfic de persones, com Laura Agustín. Com és possible?

Agustín diu que "la treballadora sexual migrant és molt afortunada perquè és super *cosmopolita*" i que, si està tancada en algun lloc, "ella prefereix això perquè pot passar tot el dia guanyant diners". És molt fort, és d'un cinisme immens. Primer de tot, la diferència més important entre la prostitució i el tràfic de persones és que la víctima d'aquest segon sistema no guanya diners, és una esclava, no guanya res, mentre que la prostituta potser es queda amb una mica de benefici. Aquest esclavatge és una conseqüència de la prostitució i això és molt obvi. Hi ha molt poques indústries -especialment avui, quan hi ha tant d'atur i tanta migració- que hagin de sortir a segrestar persones, oi? La majoria de les indústries tenen gent esperant trobar feina i no han de gastar diners per anar a Ucraïna o Romania a buscar gent. Aquest fet ens mostra de quin treball es tracta. Molta gent no el vol fer, malgrat l'atur que hi ha. Però és obvi que, especialment als països rics, hi ha molta demanda i no hi ha tanta oferta. Llavors, és clar, la prostituta *es gasta* molt ràpid i les volen *fresques*, joves. Si tu vols una indústria del sexe només amb prostitutes voluntàries, serà molt petita. No pots tenir una indústria com a Alemanya, l'Estat espanyol o Holanda sense tràfic de persones. ◀

Reglamentarisme, prohibicionisme o abolicionisme?

Avui dia, a Europa, trobem diferents respostes polítiques davant la prostitució: els països reglamentaristes –com Alemanya, Holanda o Suïssa– i els països (neo)abolicionistes, com Suècia, Noruega, Islàndia, França i Irlanda del Nord. Els primers han despenalitzat el proxenetisme i han equiparat la prostitució a “una feina com una altra”, mesura que ha comportat un auge del tràfic de persones, com reconeixen els mateixos informes governamentals. La majoria de dones d'aquests països no gaudeixen dels “drets laborals” promesos per les reformes de la llei (perquè la majoria són immigrants

clandestines, entre altres raons). Els segons, que han signat la convenció abolicionista de l'ONU de 1949 (contra el tràfic de persones i l'explotació de la prostitució de terceres persones), han equiparat la prostitució a una forma de violència de gènere i han optat per penalitzar la demanda i despenalitzar les dones (i homes) que la pateixen. És l'anomenat *model nòrdic* (veure el llibre recent *The Nordic Model*, de Trine Rogg Korsvik i Ane Sto), del qual l'Estat espanyol està ben allunyat.

L'Estat espanyol és conegut com *el bordell més gran d'Europa*. El proxenetisme està parcialment despena-

litzat des de 1995 i l'actual avantprojecte de reforma del Codi Penal del dimitit i *avortat* ministre de Justícia, Gallardón, pretenia despenalitzar-lo completament. La prostitució és present als anuncis de diaris proxenetes, que –a diferència dels grans rotatius europeus– aconsegueixen beneficis astronòmics gràcies a l'explotació sexual (*El País* guanya més de cinc milions d'euros anuals amb aquest tipus de publicitat). Tenim una patronal de proxenetes legal, l'Associació Nacional d'Empresaris de Locals de Companyia (Anela), que manté relacions cordials amb l'extrema dreta, com han demostrat les investigacions del

periodista Joan Cantarero. Al nord de casa nostra, a la Jonquera, s'hi han instal·lat còmodament diverses fàbriques d'explotació sexual de dones, megabordells que alguns anomenen Paradise (paradis per a qui?), on el 80% dels *clients* són francesos.

Diverses ordenances prohibicionistes completen un panorama de sastrós en termes de drets humans de les persones que són prostituídes i que, a diferència de Suècia, són criminalitzades. L'abolicionisme no és prohibicionisme; aquest últim és el model legal als USA (excepte a Nevada, on la prostitució és legal), la Xina o la majoria de països àrabs.

De víctimes a supervivents

"Ni víctimes ni passives! Dones combatives!", va ser un dels lemes exhibits durant la vaga feminista del passat 22 d'octubre / VÍCTOR SERRI

Els atacs contra la noció de víctima són molt forts arreu dels països neoliberals. Fins al punt que nosaltres mateixes neguem la noció de víctima amb eslògans com *Ni víctimes ni passives, dones combatives*. Al seu llibre, Kajsa Ekis Ekman defensa la noció de víctima. Contràriament al dogma neoliberal que pretén que les víctimes són el contrari del subjecte, Kajsa argumenta que es pot ser víctima i sub-

jecte i que vivim una estigmatització molt forta de l'estatut de víctima. Una víctima ho és perquè una altra persona li fa alguna cosa, no es tracta del que fas tu, no es tracta de la teva actitud; una persona molt forta també pot ser víctima. Perquè el contrari de subjecte no és víctima, és objecte i el contrari de víctima és agressor.

El moviment internacional de dones que han exercit la prostitució s'anome-

na *supervivents*, fet que significa que no s'és víctima per sempre, que es pot sortir de la victimització. Parlar de supervivència implica que s'ha passat per una experiència molt dura. Alguns grups representants d'aquest moviment són *Whisper (Women Hurt in Systems of Prostitution Engaged in Revolt)*, fundat per Evelina Giobbe; *EVE (Formerly Exploited Voices Now Educating)*, *Survivors Connect Network*,

escriptores com Rachel Moran i Nelly Arcan, o blocaires supervivents com Rebecca Mott, Trisha Baptie, Angel K o Rosen Hicher. Aquesta última acaba de fer una marxa de 800 quilòmetres travessant França per reivindicar la penalització dels *clients* (mesura que el Senat francès va revocar aquest estiu). A Suècia, existeix el grup *PRIS, Prostitutes' Revenge In Society* (la revenja de les prostitútes a la societat).

El camí sinuós de la noviolència al nord d'Irlanda

Tot i el llarg recorregut d'organitzacions de base que han treballat més enllà de les diferències entre les comunitats catòlica i protestant, el procés de pau ha estat controlat des del poder polític

Joan Mas Autonell

Un repte és transcendir la divisió entre els sectors unionistes i nacionalistes per unir-los en lluites d'interès comú

Els moviments no violents no van assolir el paper d'actors principals en les negociacions per la pau, pilotades pels partits polítics

Actualment, la població del nord d'Irlanda s'intenta recuperar del llegat dels *troubles*, dels problemes derivats d'un conflicte armat de trenta anys de durada que va dividir la societat dels sis comtats de l'Ulster fins a l'extrem. La pugna va enfrontar la comunitat protestant d'ascendència britànica, partidària de mantenir la unió amb la Gran Bretanya, contra la població catòlica i nacionalista irlandesa. L'Acord de Divendres Sant de 1998 va posar fi a la situació de guerra oberta, però, avui dia, la polarització entre grups de les dues comunitats encara es palpa a peu de carrer. El conflicte és una realitat present que s'acompanya de segregació, sectarisme i desconfiança: la reconciliació definitiva entre la societat del nord d'Irlanda continua sent una meta llunyana.

Transcendir la divisió entre la població unionista i la nacionalista per unir-les en lluites d'interès comú ha estat el repte principal dels moviments socials i de moltes organitzacions representatives de la societat civil de l'Ulster. Els resultats de les seves iniciatives han patit alts i baixos depenent del moment històric i de l'abast de les tensions: en alguns casos, han prosperat, però, en d'altres, no han pogut superar els antagonismes existents.

La incidència dels moviments no violents

Quan van esclatar els *troubles*, al nord d'Irlanda es va crear una extensa xarxa d'associacions comunitàries amb activistes que van treballar intensament en tasques de construcció de la pau i transformació del conflicte. Els primers grups implicats en aquestes activitats van rebutjar actuar a través dels mitjans que oferia la política institucional. L'aposta era fomentar escenaris alternatius des d'on poder treballar pel canvi social d'una manera més directa i efectiva.

La intensitat de la feina comunitària va créixer amb el pas del temps i es va manifestar, sobretot, a les zones de classe treballadora, allà on el conflicte armat es patia amb més duresa. Moltes persones van trobar el seu espai apropiat d'activisme a l'entorn d'esglésies, organitzacions veïnals o sindicats, però l'abast d'ac-

Al fons, un mural invoca la no violència com a solució del conflicte / GERMÁN CABALLERO

ció d'aquests grups va ser més aviat reduït en aquell temps. Els cercles associatius van contribuir a apaivagar els enfrontaments, però no van trobar una estratègia consensuada per ser determinants en l'acabament dels enfrontaments armats.

A les èpoques de més tensió, l'espiral d'atacs i atemptats va agreujar la polarització i va debilitar els sectors partidaris de la pau, tot i que algunes organitzacions fundades durant els anys de plom van tenir una difusió considerable. L'any 1976, va sorgir Peace People (Gent de Pau), una associació intercomunitària que va mobilitzar milers de persones en diverses manifestacions. El moviment, format per víctimes directes del conflicte, es va oposar a qualsevol tipus de violència: des de la perpetrada per l'Estat britànic a través dels cossos policials o l'exèrcit fins a la dels grups paramilitars. Va reivindicar el diàleg com a única via per abordar el conflicte armat, però no va proposar cap projecte estratègic que integrés, a llarg termini, tota la gent que havia simpatitzat amb els seus punts de vista.

"Peace People és la primera entitat que, en ple conflicte, va difondre una perspectiva de pau que va influir en l'opinió pública. El seu paper va ser clau en molts sentits: protestant

Manifestació pacifista l'agost de 1976 a Belfast / PEACE PEOPLE

El "Peace Wall", a l'oest de Belfast, és un mur de 10 metres d'altura que separa el barri nacionalista -catòlic- de Falls Road amb la zona unionista -protestant- de Shankill Road / GERMÁN CABALLERO

als carrers contra la violència, proporcionant espais per al contacte intercomunitari, oferint suport i ajuda a les víctimes...”, explica Edwin Graham, administratiu d'origen protestant que va participar a l'organització com a voluntari.

Tot i que Peace People va continuar existint, el seu desinflament va ser una tendència que va afectar la majoria d'organitzacions actives entre la societat civil. Les mobilitzacions de grups religiosos i sindicals en els moments més durs tampoc no van tenir gaire ressò. La classe política de l'època no hi va ajudar especialment: mai no es va prendre amb seriositat -o, literalment, va ignorar- les reivindicacions dels moviments no violents per la pau.

Un procés de pau partidista

Als anys noranta, la violència armada va minvar i es va obrir el camí per negociar els acords de pau. A mesura que les possibilitats de diàleg es feien patents, moltes associacions cíviques es van mobilitzar per donar suport a l'establiment de polítiques inclusives i contràries al sectarisme. Tanmateix, a les eleccions que van designar les organitzacions que participarien a les converses de pau de 1998, els moviments socials no van aconseguir representació. L'única excepció va ser la Coalició de Dones d'Irlanda del Nord (NIWC en les seves sigles en anglès), que va rebre prou vots per poder ser present a la taula de negociacions. L'entitat, integrada per dones procedents de la comunitat catòlica i protestant, pretenia defensar la societat civil en el seu conjunt i reivindicava més participació femenina en el disseny del futur règim polític. Entre altres propostes, la NIWC va posar sobre la taula la necessitat d'augmentar la participació pública en política a través de la creació d'un fòrum cívic.

No obstant això, en aquelles converses no es va fomentar la participació d'altres sectors organitzats de la societat que no fossin els partits polítics. Els pactes van adquirir un caire elitista perquè, en darrer terme, depenien de dues formacions que marcarien el destí de les negociacions: el Partit Unionista de l'Ulster (UUP) i el Sinn Féin. “Des de l'Acord de Divendres Sant

de 1998, la classe política ha monopolitzat el poder de decisió sobre el procés de pau. Molt sovint, els seus interessos partidistes han anat per davant de les prioritats de la societat civil en el seu conjunt”, comenta a la DIRECTA John Paul Lederach, investigador i expert en mediació, resolució de conflictes i construcció de pau que va treballar al nord d'Irlanda.

Tommy McKearney, exactivista de l'IRA Provisional que actualment milita al sindicat Independent Workers Union, també es qüestiona els resultats dels acords: “El procés de pau ha evitat moltes morts, però no ha acabat amb la divisió i les desigualtats. Els pactes de 1998 es van fer amb la idea que el model econòmic posterior al conflicte armat seria neoliberal. En aquest context, la classe treballadora catòlica i protestant no ha millorat massa les seves condicions de vida. Avui dia, també és el sector que pateix més la crisi econòmica”.

L'empenta del món veïnal

La manca de contacte entre el món institucional i els moviments socials també ha causat que les activitats de construcció de pau es concentrassin més aviat en l'àmbit local. Avui dia, hi ha molts grups de treball intercomunitari que organitzen activitats per la reconciliació: inclouen grups de diàleg, tallers de resolució de conflictes o narració d'històries viscudes durant els anys del plom.

Un dels centres que es dedica a aquestes tasques és l'Associació Comunitària de Ballynafeigh -un districte mixt del sud de Belfast-, fundada el 1974 per persones del barri d'origen catòlic i protestant que volien assegurar-se que hi hagués alguna via de contacte i relació entre les dues comunitats en l'àmbit local. Philip White és treballador comunitari a l'entitat i es dedica a crear espais de relació entre les diferents associacions del veïnat. “Treballo amb grups que tenen una presència important al barri -clubs d'esport, esglésies, entitats socials i culturals, de residents, etcètera-, els ajuto i faig de facilitador per ajudar-los a trobar allò que tenen en comú, perquè puguin col·laborar i busquin solucions col·lectives a problemes que els afecten”, explica. ◀

Construint confiança

Actualment, la divisió es manté en moltes esferes de la vida pública i privada de la població del nord d'Irlanda. A l'educació primària, només un 9% de la mainada assisteix a escoles mixtes. Cada estiu, l'Associació Comunitària de Ballynafeigh organitza activitats que junten la canalla d'una comunitat i l'altra perquè es conegui i comparteixi els seus espais d'oci. Les activitats polítiques i socials col·lectives també són difícils de trobar, però, en algunes mobilitzacions i campanyes, hi participen moltes persones que s'organitzen més enllà de les divisions identitàries. Ho exemplifiquen les protestes contra la guerra de l'Iraq o les manifestacions pacífiques en contra de la reunió del G-8, celebrades al nord d'Irlanda el juny de 2013. Amb el pas del temps, s'està progressant i la polarització es va diluint.

1934 - 2014: La qüestió catalana vuitanta anys després

Josep Lluís del Alcazar
Mestre, militant de Lluita Internacionalista

La crisi econòmica va precipitar la caiguda de la monarquia l'any 1931. Però la República va ser incapaç de respondre a les aspiracions de les masses

Ara, la crisi econòmica torna a sacsejar Europa. Les opcions centristes s'enfonsen, l'extrema dreta i l'esquerra es reforcen, i també ressorgeix la lluita dels pobles

Els problemes no resolts tornen a trucar a la porta amb més força. Han passat vuitanta anys, però el capitalisme torna a caure en una crisi estructural que té conseqüències terribles per a les treballadores i els treballadors, com durant la Gran Depressió dels trenta. La lluita de classes es tensa. Els estats responen amb més centralització i més repressió.

Aquesta necessitat de la burgesia i el seu Estat alimenta el creixement de l'extrema dreta. L'any 1934, Hitler estava al poder a Alemanya; a l'Estat espanyol, la CEDA i Lerroux amenaçaven d'endegar un camí semblant. La resistència obrera es combinà amb la d'altres sectors socials en defensa dels drets democràtics, com l'autodeterminació nacional. Tots dos factors estaven sobre la taula fa vuitanta anys i, ara, hi tornen a ser.

L'esperança trencada de la República

L'arribada de la crisi econòmica va precipitar la caiguda de la monarquia l'any 1931. Però la República, de la mà dels socialistes i dels republicans, va ser incapaç de respondre a les aspiracions de les masses: terra per als camperols, millores per a les obreres i els obrers, llibertats democràtiques individuals i col·lectives, dret d'autodeterminació per a les nacions, fi dels privilegis de l'Església, llibertat per a colònies com el Marroc...

Després de la frustració del primer govern, la dreta va guanyar les eleccions del novembre de 1933, de la mà de la CEDA i els radicals de Lerroux, que van governar durant l'anomenat Bienni Negre. Davant l'ascens de la dreta, la majoria de les organitzacions obreres van unir les seves forces a l'Aliança Obrera (des del PSOE de Largo Caballero fins a l'Esquerra Comunista de Nin). La CNT i el PCE no van voler entrar-hi. Després de l'estiu del 34, el govern Samper va caure: Lerroux pujà al govern amb la CEDA. L'Aliança Obrera va declarar la vaga general revolucionària el 5 d'octubre. Astúries (amb presència de la CNT) va ser el punt més avançat i es va arribar a proclamar la república socialista des de la balconada de l'Ajuntament de Mieres. Aïllada, la insurrecció asturiana va ser vençuda per les forces regulars i de la Legió.

A Catalunya, la reacció obrera de l'octubre es combinà amb el xoc entre les aspiracions del poble català i l'Estat central. El març de 1934, el Parlament de Catalunya va aprovar la llei

de contractes de conreu. Els propietaris de terres catalans de l'Institut Agrari de Sant Isidre, amb el partit burgès Lliga Catalana -l'antiga Lliga Regionalista de Cambó-, la van recórrer al Tribunal Constitucional. El juny, el TC va rebutjar la llei. El Parlament, però, va tornar a votar el mateix text.

El govern central havia paralitzat la tramitació de l'estatut al País Basc. A través dels municipis, es van convocar eleccions -sense l'aprovació de les Corts- pel 12 d'agost, amb la intenció de nomenar una comissió que defensés el concert econòmic. Per impedir-ho, el govern central va detenir i processar més de mil alcaldes i regidors i els va substituir per comissions gestores. El 7 de setembre, els ajuntaments bascos van dimitir en bloc; el 10 de setembre, l'alcalde i trenta-un regidors de l'Ajuntament de Bilbao van ser detinguts.

A Catalunya, l'Aliança Obrera -sense la CNT i el PCE- crida a la vaga general revolucionària del 5 d'octubre. Sota la pressió social, el 6 d'octubre, Companys proclama "l'Estat Català dins de la República Federal Espanyola". Però la no implicació de la poderosa CNT va ser determinant per a la derrota de la vaga. La posició de la burgesia catalana va fer la resta: la Lliga Catalana de Cambó va donar suport a la repressió i Unió Democràtica de Catalunya no va fer costat a Companys. La repressió del govern central va comportar l'empresonament de Companys i la suspensió de l'autonomia. Però aquesta derrota només va ser el preludi d'un enfrontament decisiu entre les classes que es decidiria, a partir de 1936, entre revolució i contrarevolució.

Un present que recorda el passat

Avui, vuitanta anys després, la crisi econòmica torna a sacsejar Europa amb duresa. La tensió de la lluita de classes exacerba la polarització social. Electoralment, les opcions de centre s'enfonsen -com a Grècia- i s'obre una fractura institucional. L'extrema dreta creix, però també hi ha processos de reorganització a l'esquerra. Ressorgeix la lluita de pobles com Escòcia.

A l'Estat espanyol, la crisi colpeja amb virulència i enfonsa les condicions de vida de les treballadores i els treballadors. Els dos pilars polítics de la monarquia, PSOE i PP, que han carregat amb les polítiques d'austeritat, van perdre -en con-

/ ANDREA LUCIO

El moviment per la independència catalana empeny una federació de partits de la burgesia catalana, Convergència i Unió, molt més lluny del que havia previst en el seu enfrontament amb l'Estat

junt- cinc milions de vots a les darreres eleccions europees. La monarquia s'apressa a una ràpida successió per maquillar el règim i evitar que la situació i els escàndols de corrupció dins de la família reial qüestionin la corona. Es produeixen les manifestacions espontànies contra aquest estament més importants des de la transició.

El govern amb majoria absoluta del PP, com va succeir amb el segon govern Aznar, es llança a una recentralització que topa amb els interessos no solament dels pobles, sinó també de sectors de la burgesia catalana i basca. Per aquesta esquadra interburguesa, aguditzada per la crisi, irromp la mobilització de masses del poble català per exigir la independència i la fi de l'autonomisme. El moviment empeny una federació de partits de la burgesia catalana, Convergència i Unió, molt més lluny del que havia previst en el seu enfrontament amb l'Estat.

Unió Democràtica es torna a desmarcar contra la independència. Sectors poderosos de l'empresariat català tenen els seus interessos estretament lligats a l'Estat. CiU vacil·la i evita un xoc frontal amb el govern central, sense el qual no hi haurà dret a decidir, però el moviment no retrocedeix, de moment. El moviment obrer, molt endarrerit pel que fa a la seva mobilització com a classe si el comparem amb l'Aliança Obrera del 34, es mira el moviment de masses català des de la distància.

Camins de futur

Les respostes que arriben des de Madrid són les del 34: no hi haurà autodeterminació, es pot suspendre l'autonomia i processar qui no acati... Els problemes de fa vuitanta anys reapareixen, plenament vius. No hi haurà autodeterminació amb la *legalitat* de la monarquia que ens va llegar Franco, de la mateixa manera que no hi ha sortida per reconstruir el capitalisme en crisi que no passi per alguna forma de barbàrie. El futur de les treballadores i els treballadors i dels pobles passa per configurar un poderós front de lluita comuna per la llibertat i contra tota explotació: república per als pobles i construcció del socialisme.

Més enllà de similituds i diferències entre 1934 i 2014, el que és important de l'article de Trotski "El conflicte català i les tasques del proletariat", publicat a la revista *L'Avenç* del setembre d'enguany, és el mètode basat en algunes qüestions essencials de la política marxista: 1) la defensa del dret d'autodeterminació dels pobles; 2) la lluita per posar la classe obrera al capdavant de la defensa dels drets democràtics; 3) la dialèctica entre internacionalisme i dret d'autodeterminació; 4) la necessitat que hi hagi una implicació de les treballadores i els treballadors de la resta de l'Estat en suport del dret a l'autodeterminació del poble català. Si avui s'afebleix i es derrota l'Estat a Catalunya, s'obre la via de la llibertat per a tots els pobles: per l'abolició de la monarquia i per una nova relació entre comunitats lliures en una federació de repúbliques socialistes. ◀

22-23

La lluita per la redistribució de les terres al Brasil pren diverses formes, revolucionàries i reformistes

24

Alemanya recorda amb discreció l'únic diputat que votà contra el finançament de la I Guerra Mundial

D'Al-Qaida a Estat Islàmic

Apareix una nova forma de gihad que prioritza la intervenció al món arabomusulmà per sobre de les accions de propaganda a Occident

Marc Almodóvar
Barcelona
@egiptebarricada

Grups armats de diversos països s'han sotmès a EI i han proclamat l'establiment, més simbòlic que real, de províncies del califat

Segons les analistes, es tractaria del grup terrorista més ric de la història gràcies al saqueig de bancs i l'accés a refineries petrolieres

Banderes negres al vent, barbes prominents i rifles soviètics AKM enlairats al crit d'*Allahu akbar*. Res de nou, si no fos perquè els combatents duen telèfons mòbils i no deixen de gravar a tort i a dret. El 10 de juny de 2014, un grup anomenat Estat Islàmic de l'Iraq i el Llevant va despertar l'atenció i la preocupació mediàtica internacional després d'ocupar la ciutat iraquiana de Mossul i fer un avançament fulgurant fins a les portes de Bagdad. Pocs dies després, el dia 29, un fins llavors desconegut Abu Bakr el-Baghdadi anunciava la creació d'Estat Islàmic (EI) i s'autoproclamava califa de tots els musulmans, a qui cridava a unir-se a l'empresa. Aprofitant-se del desmantellament dels estats iraquiana i siriana i de l'acció erràtica de l'oposició armada i la comunitat internacional, EI es va establir amb fermesa al cor històric i simbòlic del món àrab.

El senyal d'alarma es va disparar ben aviat. El control de Mossul garantia l'accés del grup integrista a importants refineries de petroli; el saqueig dels bancs locals assegurava una bona suma d'efectiu. Es calcula que el botí de guerra ja supera els mil milions de dòlars. De l'explotació de les refineries, en podrien estar traient un milió de dòlars diaris, usant xarxes de contraban que principalment duen el petroli fins a l'Iran, Jordània i Turquia (a preus situats entre un 40 i un 75% per sota els del mercat.) Els analistes no dubten gaire a l'hora de qualificar-lo com el grup terrorista més ric de la història. Amb capitalitat a la siriana Raqqa, els gihadistes han estat capaços de tornar a fer funcionar les poblacions sota el seu control, restablir serveis com els jutjats, la policia o hisenda sota preceptes islàmics i donar més versemblança al seu projecte de califat. Si més no, als ulls de molta gent musulmana.

Un nou enfocament de la gihad

El grup ha atret l'atenció de milers de creients aportant una nova visió islamista al concepte d'internacionalisme. Es calcula que 18.000 voluntaris vinguts de 90 països s'han unit a les files d'EI durant els darrers mesos. La majoria provenen del món arabomusulmà, principalment de Tunísia, el Marroc, l'Aràbia Saudita i Jordània, però també n'hi ha milers que vénen del cor d'Occident. Es calcula que 95 espanyols combaten a les files d'EI, xifra molt inferior als gairebé 500 provinents del Regne Unit, els 412 de França, els 320 d'Alemanya o els 250 que han viatjat des d' Austràlia. La majoria són joves que han vist la creació d'un Estat islàmic com l'oportunitat de respondre a les seves frustracions, d'esperançar-se amb un projecte nou.

La caiguda o el debilitament dels forts estats àrabs ha obert la porta als sectors gihadistes. Grups armats repartits per tot el

món arabomusulmà s'hi han sotmès i han proclamat l'establiment -més simbòlic que real- de províncies del califat a Egipte, Líbia o Algèria. Lluny de centrar-se en l'enemic occidental, EI vol acabar amb l'heretgia dels governs locals i, sobretot, amb la *rafida*-concepte sunnita per designar la població xiïta despectivament. La caiguda de Saddam Hussein va donar impuls als interessos xiïtes a la regió, especialment amb l'arribada al poder de Nuri Al-Maliki, quelcom que va revifar l'hostilitat sectària i el discurs anti-xiïta del qual s'ha alimentat EI.

Es calcula que, durant l'ocupació de Mossul, es van executar almenys 600 persones d'aquesta confessió. L'assalt al poble jazidí, considerat una minoria satànica per molts sectors sunnites, també va donar la volta al món. El grup ha estat acusat de practicar neteja ètnica. Malgrat les promeses de no atacar "les religions del llibre", a les quals s'apliquen impostos perquè (suposadament) puguin mantenir la seva fe, l'èxode de població cristiana atemorida és constant. Mig milió d'assirians han abandonat les seves cases, com també han fet milers de persones armènies o gregues establertes a Síria des de fa segles.

Amb un ús fresc de les noves tecnologies, EI és capaç d'arribar arreu i atreure jovent musulmà. Això inclou les espectaculars gravacions hollywoodianes de les execucions de reus -amb una estètica treballada, reminiscència de films com *Seven*- o l'ús de Facebook i Twitter. L'emoticoneta del dit alçat s'ha convertit en símbol cibernètic del *tawheed*, la unitat d'Al·là, i en l'emblema usat arreu per les persones ciberpropagandistes. Entre Al-Qaida i EI, s'estableix una diferència generacional que s'evidencia en l'ús de les xarxes socials i els llenguatges que estan introduint els segons i, també, en el rebuig que això desperta

Una de les prédiques d'Abu-Bakr II al Baghdadi, líder d'EI / ARXIU

Els islamistes des-trueixen la barrera de sorra que feia de frontera entre Síria i l'Iraq / ARXIU

entre la intel·lectualitat gihadista. Aquests darrers cercles critiquen la gosadia de Baghdadi pel fet d'autoproclamar-se califa i també l'excessiva propaganda d'actes violents. Però no són les úniques diferències.

La relegació d'Al-Qaida

No resulta gens aleatori que l'alçament d'EI arribi just tres anys després que les tropes dels EUA matessin Osama Bin Laden. La mort del líder mediatitzat de la franquícia terrorista més popular del món va arribar durant les revoltes populars a diversos països àrabs. Es va produir, també, quan Al-Qaida va començar a esdevenir un grup atomitzat, cada cop més acorralat, que es veia forçat a moure la seva base cap al subcontinent indi. De fet, l'alçament d'EI és la culminació d'una dècada de conflicte intern soterrat.

La direcció de Bin Laden i l'egipci Aiman al-Zawahiri es va haver d'enfrontar amb un rebel jordà d'origen palestí, Abu Mussaab al-Zarqawi. El jordà retreia al líder d'Al-Qaida que no donés prioritat absoluta a la implantació gihadista al cor del món àrab, que restés als confins del Pakistan i l'Afganistan mentre se centrava en una gihad contra Occident més propagandística que efectiva. Al-Qaida, hereva de la lluita islamista dels anys vuitanta i noranta, centrava la seva acció en l'objectiu d'acabar amb l'heretge Occident. Era el resultat de veure que les accions dels anys noranta a països com Algèria o Egipte havien erosionat la popularitat de l'anomenada guerra santa al cor del món arabomusulmà. El mateix Al-Zawahiri va ser durament criticat per matar un estudiant quan intentava atemptar contra el primer ministre egipci l'any 1993.

Una revisió d'aquesta estratègia va dur Al-Qaida a tenir Occident al punt de mira i planificar els atemptats a les torres besso-

nes i els transports públics de Madrid i Londres. L'objectiu era atreure cada cop més suport internacional, tal com va passar. Al-Qaida era extremadament més popular entre les comunitats musulmanes d'Occident que no pas a la majoria de països arabomusulmans: només triomfava a estats febles i perifèrics com el Iemen, Somàlia o la regió del Sahel.

Per Al-Zarqawi, la prioritat havia de ser la implantació al cor del món àrab per plantar cara als règims heretges locals i posar en pràctica el califat al bell mig d'aquests països. És la confrontació entre els conceptes d'enemic llunyà i enemic proper d'Al-Qaida. La invasió de l'Iraq va obrir les portes a l'enfortiment d'Al-Zarqawi. De la mà de partidaris de Saddam, antics oficials militars i els serveis secrets baasistes, va penetrar amb força en la resistència local a la invasió nord-americana. Forçat pels èxits militars i la popularitat del rebel jordà, Bin Laden es va veure forçat a nomenar-lo cap de la branca iraquiana d'Al-Qaida el 2004.

El després del seu líder

Quan Al-Zarqawi va morir arran d'un atac dels EUA, el 2006, Bin Laden i Al-Zawahiri van intentar recuperar el control de la filial iraquiana enviant un delegat, que va ser rebutjat per les tropes locals. Això va provocar una crisi interna que va donar lloc a un lideratge bicèfal i al clar objectiu de crear un califat sunnita a l'Iraq. Naixia, així, Estat Islàmic de l'Iraq, encara una franquícia d'Al-Qaida, però amb una subordinació cada cop més feble. Després de la mort de Bin Laden, Abu Bakr al-Baghdadi es va negar a retre homenatge al nou líder, l'impopular Aiman al-Zawahiri. Ja llavors, semblava tenir entre cella i cella la idea de convertir el seu Estat Islàmic en l'eix central de l'islamisme radical global. Un objectiu que la crisi siriana li va presentar en safata.

Amb l'entrada ingent de fons provinents del Golf, el fracàs de l'oposició secular i l'erràtica política de la comunitat internacional, els grups islamistes es van veure reforçats. Al-Qaida va treballar amb dues franquícies a Síria, el Front al-Nusra i Estat Islàmic de l'Iraq i el Llevant, fins que es va fer evident la confrontació entre tots dos grups, que s'han massacrats al camp de batalla en més d'una ocasió. L'efecte d'EI ha revolucionat clarament el gihadisme internacional. L'estratègia propagandística ha funcionat. De fet, el Front al-Nusra ja es plantejava l'establiment d'un emirat islàmic a la regió d'Idlib. Tots dos grups segueixen el camí del wahhabisme saudita, el moviment sectari que, el segle XVIII, es va aliar amb la casa de Saud per crear el que avui és l'Aràbia Saudita -i que va donar lloc a les seves ramificacions tafkiristes i salafistes. Les divergències estratègiques, però, han propiciat el sorgiment d'un moviment islamista nou i fort que totes les anàlisis apunten que ha arribat per quedar-se. ◀

Les cúpules d'EI i Al-Qaida tenien visions estratègiques diferents, que van comportar moltes tensions

Després de la mort del seu líder, l'organització de Bin Laden va perdre el control del seu anterior aliat

Emancipació i radicalització al Brasil agrari

En un dels països amb més concentració de la terra, diferents organitzacions persegueixen objectius variats en la lluita contra el latifundi

Berta Camprubi
Barcelona / Goiània (Brasil)
@bertacamprubi

El terreny cultivable ha acabat en mans d'oligarquies capitanejades per empreses estrangeres i transnacionals

Les polítiques públiques redistributives són insuficients o, en alguns països, inexistents

Al'Argentina, el 2% del total de propietàries agràries tenen la titularitat del 50% de les terres cultivables del país. A Xile, un 0,5% posseeix el 66% de les terres. A Colòmbia, el 0,06% domina un 53% del terreny; a Guatemala, un 1% de les terratinents són propietàries de tres quartes parts del sòl (dades extretes de diferents instituts d'estadística entre el 2006 i el 2012). Arreu de l'Amèrica Llatina, el problema de la concentració de la terra és endèmic i les polítiques institucionals per impulsar una reforma agrària són insuficients o, en alguns països, inexistents. Per a aquestes minories, la terra significa poder; per a la resta, significa vida.

Des de la invasió occidental del segle xv fins avui, passant per les dictadures militars del segle xx, els recursos minerals i naturals del continent s'han explotat i aniquilat. El terreny cultivable ha disminuït a causa de la urbanització i la industrialització -paral·lelament a un creixement forçat gràcies a la desforestació extensiva- i ha acabat en mans d'oligarquies capitanejades per empreses estrangeres i transnacionals que exploten i espolien.

Agronegoci polític brasiler

Al Brasil, un 1% de les propietàries rurals posseeix gairebé la meitat de les terres del país. El 10% dels immobles rurals més grans ocupen gairebé el 80% de l'àrea total de superfície amb titularitat privada. Les millors àrees es destinen al monocultiu per a l'exportació, com ara el cafè, el cotó o la soja. Alhora, prop de 40 milions de persones -bona part d'elles residents al medi rural- passen fam.

El govern pseudosocialista del Partit dels Treballadors cedeix poder a l'anomenada "bancada ruralista" al congrés. Les seves polítiques privilegien el latifundi i el negoci dels agrocombustibles -per exemple, canya de sucre per fabricar etanol- atorgant crèdits i deixant passar tot tipus d'irregularitats. Com explica el coordinador del Moviment de Treballadors Rurals Sense Terra (MST) a Goiás,

Valdir Misneroviz, "existeix una clara relació entre propietat privada, acció política i poder judicial". Així ho ha demostrat el govern de la reelecta presidenta Dilma Rousseff amb el nomenament d'una empresària ramadera i representant de l'agronegoci, Katia Abreu, com a ministra d'Agricultura.

Lluita per l'emancipació

La població rural, habitualment, viu i treballa en situacions precàries. L'objectiu principal dels col·lectius de lluita d'aquest sector, però, no és aconseguir unes condicions laborals més dignes, sinó assolir l'emancipació col·lectiva. Després de segles d'explotació i treball esclau, imperialisme agrari a través d'exportacions mercenàries, apropiacions indegudes de terra i crim forestal, deixar de treballar per un patró es converteix en la finalitat de l'esforç col·lectiu.

Els sindicats i les federacions de treballadores queden enrere en relació amb els moviments i els col·lectius que lluiten per un canvi estructural en l'organització i la distribució de la propietat de la terra i en el model de vida de les camperoles. L'agricultura sostenible i familiar, els sistemes de participació horitzontals, esdevenen models per promoure la justícia social i la dignitat.

Revolució o reforma agrària

L'MST, la Lliga de Camperols Pobres (LCP) i altres col·lectius comparteixen una raó de ser, tot i que tenen ideologies i objectius dife-

S'ACABARAN
ELS DIES
PLENS
D'ESPINES

HTXROCK
HAMAZAZPI

ATARRABIA (EUSKAL HERRIA) 27 | 12 | 2014

TALCO//ESNE BELTZA//KASHBAD//KOP//ARKADA SOCIAL//HESIAN
NARCO//ASPENCAT//VENDETTA//IZERDI GORRIA//ESTRICALLA

HATOR HATOR NESKA MUTIL ETXERA

naiz:

LAGUNTZAILEAK

Manifestació al campament Dom Tomás Balduino el passat 19 de setembre / BERTA CAMPRUBÍ PAMIES

t'organitzes en la lluita o no hi haurà reforma". De fet, existeix una institució governamental, l'Institut Nacional de Colonització i Reforma Agrària (INCRA), encarregada de dur a terme activament la reforma agrària. A la pràctica, però, només interfereix il·legítimament en les tasques dels col·lectius més compromesos.

L'heterogeneïtat de l'MST

En aquest sentit, és important destacar que l'MST és un moviment molt extens, organitzat a 24 dels 27 estats brasilers, amb més d'un milió de militants. Per tant, acull tendències i opinions molt diverses. La divergència es nota, sobretot, entre les activistes que es troben a la base, al camp de batalla, i la secretaria nacional del moviment, també anomenada *la cúpula*. Victor Corumbiara, militant de l'LCP, historiador i professor d'escola lliure, explica que "l'MST no és hegemònic i, a dins, existeixen diferents grups fins i tot en relació amb el seu posicionament respecte al govern".

Quant a aquesta cúpula, Mauro Iasi, polític i candidat a la presidència pel Partit Comunista Brasiler (PCB) a les últimes eleccions, explica que "els tres principals actors de contrapoder de fa vint anys han fet o estan fent el mateix procés polític d'acomodament al poder. Primer el Partit dels Treballadors (PT), després, la Central Única de Treballadors (CUT, el sindicat principal) i, més tard, l'MST". Iasi es refereix als posicionaments favorables al govern i atribueix a l'MST la categoria de subjecte polític, més enllà de les persones que en formen part. "Per què l'MST s'està retardant? Perquè mai no s'ha fet una reforma agrària real", especifica.

Radicalització de la lluita

La Lliga de Camperols Pobres va sorgir l'any 1995, després de la coneguda massacre de Corumbiara, a l'Estat de Rondônia, quan el moviment camperol més combatiu va trencar amb la direcció de l'MST, a la qual consideraven oportunista. Ara, la Lliga manté fortes discrepàncies amb la cúpula d'aquesta organització. Això sí, "pel que fa a les treballadores i camperoles de l'MST, sempre hem sigut solidaris i defensem la seva lluita perquè sabem que és la mateixa

que la nostra", deixa clar el militant de l'LCP. "Crec que la unificació d'aquestes mobilitzacions es dona en la mesura que el govern nega i criminalitza la lluita per la terra. Veig que la consciència que la conquesta només és possible a través del conflicte ha augmentat".

Sens dubte, hi ha una clara diferència, també, a la base d'aquests moviments: unes treballadores més radicalitzades que aposten per la revolució agrària i estan disposades a alistar-se per una hipotètica guerra popular en qualsevol moment; i unes altres que batallen a ritme de formiga per una reforma negociada amb les institucions. El que tenen en comú és l'incansable esperit de resistència i una gran humilitat. L'activista de l'LCP té clar que unes i altres han d'existir: "Hem d'entendre que la lluita tampoc no es radicalitzarà a tot arreu; sempre hi haurà una gent més radical que una altra, forma part de les lleis de la lluita de classes; només fa falta que en alguns indrets hi hagi més claredat per aconseguir donar un rumb als que es revoltin; veiem que ha funcionat així al llarg de la història". La radicalització també té diversos matisos, perquè el coordinador de l'MST sí que veu clar "el paper fonamental del conflicte organitzat per a la consecució de la reforma agrària".

Un cartògraf italià, Amerigo Vespucci, va posar nom a dos continents sencers amb un origen i una població autòctona que no tenien res a veure amb Europa. Es van atorgar enormes possessions colonials a aquests conquistadors. 300 anys després, els oficials dels exèrcits vencedors de les guerres per la independència van tenir privilegis similars. 200 anys més endavant, les oligarquies continuen explotant la terra i les persones que la treballen. Però la lluita contra aquests monopolis i per un model social igualitari i lliure està creixent. Els col·lectius que hi treballen viuen un procés d'unificació i organització. Perquè, com va dir Zapata, "la terra és de qui la treballa". La senyora Maria Floripa explica que ara és feliç: "Tothom que hi participa mereix el seu tros de terra per poder-hi plantar mandioca, carbassa... o tenir-hi gallines. És molt bo veure les persones alimentar els seus fills, que deixen de passar fam i tenen una educació més bona; és molt bo veure brillar els seus ulls". ◀

rents. Els uneix el tarannà socialista i transformador: donen aixopluc, a través de la capacitat organitzativa, a desenes de milers de camperoles que busquen alliberar-se de les cadenes de les grans i mitjanes indústries agroalimentàries, dels treballs precaris urbans. L'objectiu de les famílies, també comú, és crear el seu propi sustent aconseguint una àrea de terra per treballar de manera autònoma: "Al cap i a la fi, només volem un tros de terra", afirma modestament la senyora Maria Floripa. Floripa és una dona de 57 anys que en fa sis que viu en un assentament de l'MST a l'Estat de Mato Grosso, però aclareix que està en lluita "des de 1998". Abans d'aconseguir les 32 hectàrees on viu i treballa actualment, va passar deu anys als campaments de resistència de l'organització.

La ideologia varia, tant entre els col·lectius com entre les individualitats que els conformen. En general, es fixen en herois com Ernesto Guevara i Emiliano Zapata, en la Guerra del Araguaia i en les teories de Karl Marx o Mao Tse-tung. Entre la Lliga de Camperols Pobres i l'MST, existeix una diferència clara que s'explicita en l'objectiu final de la lluita. L'LCP, amb una línia pràctica més maoista, persegueix la revolució agrària i busca crear assentaments totalment autosuficients sense ajudes governamentals. L'MST, en canvi, reivindica una reforma agrària popular, sovint a través de negociacions amb l'administració. Tot i així, Misnerovic, de l'MST, afirma que "la reforma agrària no serà una donació del govern ni de ningú, serà una conquesta: o

Maria Floripa a casa seva, ubicada a l'assentament d'Oziel de l'MST / B. C. P.

El coratge de dir 'no'

Discret record per a Karl Liebknecht, l'únic parlamentari alemany que, el 1914, va votar contra la concessió de crèdits de guerra

Liebknecht durant un discurs a Berlín l'any 1918 / CARL WEINROTHER

Àngel Ferrero
Berlín
@angelferrero

"Per unanimitat, amb l'excepció d'un únic diputat". Amb aquesta peculiar fórmula, el president del Reichstag donava per tancada la votació del 2 de desembre de 1914: la cambra aprovava la concessió d'un crèdit de guerra per valor de cinc mil milions de marcs. L'únic diputat era el socialdemòcrata Karl Liebknecht. Aquella senzilla insubordinació, el coratge de dir no, acabà sent l'inici de l'escissió més important del moviment obrer a Alemanya i, també, d'una revolució quatre anys després.

Liebknecht no solament s'oposà al govern, sinó també a la majoria del seu partit, que tancà files per la "unitat de la nació". Es va enfrontar amb l'ala dreta, amb representants com Gustav Noske -qui, quatre anys després, seria el responsable polític de la seva execució i la de Rosa Luxemburg a mans d'esquadrons paramilitars-, però també a la poruga ala esquerra, a la qual pertanyia Liebknecht i amb la qual acabà trencant. Els càrrecs electes d'aquest corrent es reuniren el dia anterior per discutir una proposta del parlamentari: reunir com a mínim quinze vots en contra. No hi va haver acord i Liebknecht decidí trencar la disciplina de vot que havia mantingut fins aleshores.

A banda de la unitat de la nació, la campanya del Partit Socialdemòcrata Alemany (l'SPD) es basà en la "lluita contra el tsarisme", en ocasions amb connotacions manifestament rusòfobes. Res més aliè a Liebknecht, l'esposa del qual, Sophie Ryss, havia nascut a Rostov del Don. Ells, a més, havien acollit socialistes russos que fugien de la persecució tsarista a casa seva. I, evidentment, les tropes del kàiser estaven lluny de considerar-se *alliberadores* dels pobles que integraven l'imperi rus.

Campanya de calúmnies

Liebknecht fou denunciat a *Vorwärts*, el diari de l'SPD, i antics companys de l'ala esquerra el van acusar de buscar la fama. Però també va rebre centenars de cartes de solidaritat d'obres

i de soldats. Fins i tot l'anarquista Erich Mühsam l'elogià. I, més important encara, entrà en contacte amb Rosa Luxemburg, Franz Mehring, Clara Zetkin i altres socialdemòcrates descontents, amb qui, un any després, fundaria la Lliga d'Espàrtac, embrió del futur Partit Comunista d'Alemanya.

Liebknecht també redactà un document titulat *Les tesis de novembre*, on explicava el sentit del seu vot i situava l'Imperi alemany com el principal responsable, per les seves ambicions expansionistes, de la dinàmica imperialista al continent. El culpava d'unes tensions amb la resta de països que havien conduït a l'enfrontament bèl·lic. La indústria pesant aspirava als minerals i les indústries de Bèlgica i Lorena; el capital financer, a les colònies de l'Àsia menor i Síria; i totes dues, juntament amb la indústria armamentística, a erigir-se en govern paral·lel. La guerra no era només la millor manera d'esquivar les crisis cícliques del capitalisme, sinó també d'evitar l'ascens de la socialdemocràcia. El conflicte no era defensiu, com es deia oficialment, sinó preventiu. Votar en contra era, com observà Luxemburg, mantenir realment la disciplina de partit, d'acord amb els principis fundacionals de la socialdemocràcia.

La premsa nacionalista també calumnià el polític. La consigna "Liebknecht al front!" acabà imposant-se: desposseït de la seva immunitat parlamentària, fou incorporat a un batalló de sapadors al front oriental, on acabà enterrant els caiguts. L'octubre de 1915, retornà a Alemanya per motius de salut. La seva participació a una manifestació antimilitarista el Primer de Maig de 1916 motivà la seva detenció i un judici per alta traïció. La condemna, de dos anys i mig, es prolongà a quatre anys i un mes. Alliberat el 1918 gràcies a una amnistia, sortiria de la presó per encapçalçar la revolució de novembre.

En record de Liebknecht

El 2 de desembre passat, diversos moviments socials van reclamar la instal·lació d'una placa en record d'aquell vot de Lie-

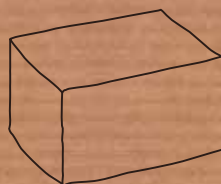
Diversos moviments socials han reclamat la instal·lació d'una placa en record d'aquella presa de posició contra la primera gran carnisseria del segle xx a Europa

bknecht contra la primera gran carnisseria del segle xx a Europa. A la tarda, membres del partit de L'Esquerra -entre ells, Oskar Lafontaine, Gregor Gysi, Sahra Wagenknecht i Sevim Dagdelen- van recordar Liebknecht al centre cultural WABE de Berlín, en un acte titulat *1914-2014, avui, com aleshores: no a la guerra*. Durant la celebració, van recordar que la seva formació és l'única del Bundestag que, fins ara, s'ha oposat a la participació de l'exèrcit alemany en intervencions militars i a l'exportació d'armes. També va parlar Boris Kagarlitsky, director de l'Institut per a la Investigació de la Globalització i els Moviments socials a Moscou, que criticà el biaix informatiu antirús dels mitjans occidentals arran de la crisi a Ucraïna, que comparà amb la campanya rusòfoba durant la Primera Guerra Mundial.

En qualsevol cas, no sembla que la iniciativa tingui molt futur en una Alemanya on el govern, ple d'orgull nacional, treu pit i reclama més protagonisme militar internacional per trobar "el seu lloc sota el sol". ◀

Aquest nadal regalar Diagonal i encaixa! Encaixa amb l'autogestió, amb els moviments socials, amb els feminismes, amb els ecologismes, amb l'economia social...

Aquest nadal

Diagonal encaixa

Per 50 euros regales una caixa amb una subscripció anual, el darrer número, una tassa i una motxila serigrafades i més material diagonaler. Ah! i més participes al sorteig d'una bici plegable.

Portes giratòries a la CUP

Corre el rumor que un prestigiós gabinet de psicologia ha sondejat David Fernández per fixar-lo com a consultor matrimonial després del seu pas pel Parlament. "En David ha adquirit una gran experiència contrastada a aplicar vaselina a les diferents friccions entre formacions sobiranistes", ha afirmat un responsable.

Fernández Díaz podrà fer-te una colonoscòpia sense ordre judicial

Això és el que es desprèn de l'últim esborrany de l'anomenada llei mordassa, on també s'obre la porta a la possibilitat de practicar tractes rectals injustificats sense mesures profilàctiques.

TV3 prepara una programació especial per l'emissió de 'Ciutat Morta'

Segons hem esbrinat, la televisió pública vol apostar fort per l'emissió del documental. Aquella mateixa nit, abans d'emetre'l, es planteja la possibilitat de difondre una edició especial del programa *Oh Happy Day* amb corals formades per internes del CIE de la Zona Franca i un especial de *Polònia* amb les millors imitacions de membres de la CUP.

28-30

La literatura sud-africana s'ha hagut de reformular després del col·lapse de l'apartheid

31

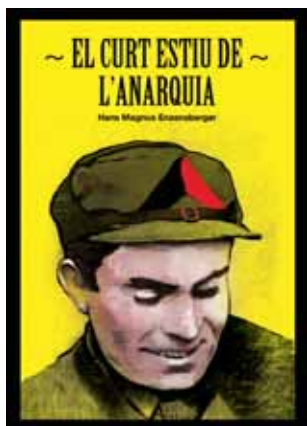
Dos films asiàtics sobre gàngsters recorden l'existència de mirades alternatives a les estatunidenques

El mite Durruti: memòria clandestina, història silenciada

En ocasió de l'edició en català del llibre 'El curt estiu de l'anarquia. Vida i mort de Durruti', de Hans Magnus Enzensberger, l'historiador Xavier Díez recorda aquesta i una altra biografia sobre el revolucionari: la signada per Diego Camacho Escámez, conegut com a Abel Paz

Xavier Díez
@herodot10

Devia ser un dissabte del mes de gener de 1999. Aleshores, recollia material i testimonis compulsivament per plantejar una encara indeterminada tesi doctoral sobre aspectes culturals i filosòfics de l'anarquisme històric. Després de moltes reticències, vaig acordar una trobada amb Diego Camacho Escámez (Almeria, 1921- Barcelona, 2009), identitat administrativa amagada rere el nom de guerra d'Abel Paz. Amb una prudent formalitat, vaig arribar puntual al seu pis del carrer Verdi. Ell pràcticament es va aixecar del llit per rebre'm. Estava tan acostumat al fet que l'acadèmia el maltractés que, durant els primers moments, vaig percebre desconfiança i un punt d'hostilitat.

Entre piles de llibres desordenats i una pica plena de plats per rentar, vaig trobar els estris imprescindibles per fer cafè. Mentre el preniem, va començar a xerrar entre una espessa boira de fum de tabac negre. Explicava mil i una coses de manera desordenada, una barreja d'anècdotes personals, lectures, testimonis de l'època, interpretacions heterodoxes, crítiques al relat històric canònic, imprecacions contra gurus de la cultura i reivindicacions de figures oblidades. No responia cap de les meves preguntes, tanmateix, les seves respostes resultaven més interessants i fascinants del que podria haver previst el meu elaborat guió. Tres hores després, mentre tornava a Girona, m'adonava que el meu plantejament inicial era erroni. No es pot intentar tractar com a objecte històric allò que és subjecte, actiu, amb identitat pròpia. Cal escoltar abans d'opinar. És necessari fer cures periòdiques de desintoxicació de prejudicis.

Potser la nostra primera trobada no va resultar agradable. Tot i això, vam tenir prou temps per mantenir una relació intermitent i cordial. Amb els anys, vaig descobrir en ell una trajectòria personal i intel·lectual digna d'un guió de Hollywood. Adolescent revolucionari a la Barcelona del 36, participant d'una improvisada col·lectivització, fugitiu del franquisme a Espanya i del nazisme a França, guerriller maldestre del maquis anarquista, detingut un cop i un altre durant la clandestinitat barcelonina, exiliat al nord dels Pirineus... Em resultava encara més fascinant que, amb la seva escolarització tardana i efímera (entre els deu i els dotze anys), fos capaç de teixir, posteriorment, una obra historiogràfica i memorística potent, ben narrada, amb una capacitat de recerca impressionant, bastida des

de l'autodidactisme i amb una curiositat tan encomiable que implicava que, a cada trobada, m'imposés alguns deures.

Que Abel Paz era un dels historiadors més interessants i, alhora, ignorats del país és una de les lliçons del seu llegat. Va invertir deu anys de la seva vida (entre 1962 i 1972) a elaborar i redactar la biografia canònica de Buenaventura Durruti. Una biografia monumental (773 pàgines en la meua edició) escrita en unes condicions materials i documentals (poc accés a fonts documentals i dificultats insalvables per contactar amb testimonis personals) que converteixen *Durruti en la Revolución española* en una tasca heroica. Tot i això, la primera edició va haver de ser en francès (va caldre esperar quatre anys per aconseguir una circulació restringida del text en castellà). El llibre, que aviat va esdevenir una obra de referència i -gosiaria dir- *de culte*, va ser reeditat diverses vegades i traduït a l'anglès, l'italià, l'alemany, el portuguès, el turc i el japonès. Dels historiadors catalans vius que he conegut, penso que només Josep Fontana ha assolit aquesta proesa d'internacionalització. I tanmateix, tenia el seu autor davant meu, en pijama, amb una barba de molts dies, encenent un Ducados rere l'altre i sense un gram d'afectació. Algú que havia patit la història en primera línia de foc i que se n'havia sortit extraordinàriament bé escrivint-la no resultava precisament impressionable.

Una biografia desmitificadora

Curiosament, el mateix any de la primera publicació en francès del llibre en una versió resumida, uns quants quilòmetres a l'est, un dels millors escriptors i pensadors alemanys, Hans Magnus Enzensberger, publicava *Der Kurze Sommer der Anarchie*. Buenaventura Durruti's Leben und Tod. Aquest llibre, publicat en castellà l'any 75 sota el títol *El corto verano de la anarquía. Vida y muerte de Durruti*, era més un assaig que una biografia. Si el llibre d'Abel Paz esdevenia un treball rigorós -fins a cert punt convencional- de recerca, el d'Enzensberger indagava sobre la gènesi de la llegenda del militant llibertari. El primer, fruit d'un historiador militant, propiciava una aproximació en certa manera desmitificadora (se centrava en la persona); el segon, d'un escriptor i poeta, indagava sobre el mite (es plantejava el personatge). Tot i això, ambdues recuperaven una figura omnipresent en el que resultà ser l'èfimer espectre de la revolució del 36, la més important del segle xx segons Noam Chomsky. Una figura escamotejada, esborrada de la història pel bàndol ven-

cedor de la guerra i per una historiografia acadèmica, de matriu marxista, que convertia els llibertaris en una mena de rebels primitius. Tant era així que el meu escàs coneixement de l'anarquista leonès va causar, en aquella caòtica entrevista del gener de 1999, un empenyament antològic del seu biògraf.

Qui era Durruti? Aquesta pregunta tan òbvia que podríem intentar resoldre cercant el nom a la Viquipèdia no sembla tan senzilla. De fet, el llibre d'Enzensberger comença pel seu enterrament, el més multitudinari de la història de Catalunya: mig milió de persones enfonsades en el dolor als carrers de Barcelona, el novembre de 1936. Paz inicia el seu relat amb l'atemptat contra l'arquebisbe de Saragossa, el juny de 1923, en què va participar l'anarquista, en el context de la guerra bruta on, per cada patró o policia, queien cinc treballadors.

Si haguéssim de fer una definició apressada, podríem dir que Durruti era un treballador militant que compaginava la seva feina a la fàbrica amb una intensa activitat d'home d'acció. A diferència d'altres llibertaris que provenen en el camp de la teorització, Durruti no malbaratava paraules. El seu magisteri el fornien els seus actes. Contràriament al discurs imperant de la resignació, ell i els seus companys entenien que calia retornar, amb escreix, les ofenses i els cops. El seu exemple personal era que la dignitat no es defensava amb paraules, sinó amb fets. Que, davant el terror patronal, s'imposava la justícia popular. Que, si el capitalisme esdevenia un sistema d'explotació i saqueig del treball de les persones, era lícit expropiar qui explotava i saquejava. Que, davant la violència individual, calia respondre amb violència individual i, davant la col·lectiva, també en clau col·lectiva.

El mite Durruti

En aquests anys de correcció política, es fa difícil valorar un personatge com Durruti. Durant l'època en què maten sindicalistes pel carrer, ell, en comptes d'acotar el cap, respon amb les armes i la venjança. En una guerra desigual, bona part de la classe treballadora ibèrica va sublimar les seves frustracions en els gestes del leonès: pelar sicaris de la patronal i personatges coneguts pels seus abusos contra els febles, robar empresaris rics... I ho va fer, en certa manera, fent bo el paper de rebel primitiu, del bandolerisme social que l'historiador Eric Hobsbawm (a qui el meu col·lega Abel Paz, malgrat el pseudònim, hagués trencat la cara) tracta amb una certa condescendència. Algú que, com la majoria de sindica-

listes del moment, va passar per la presó o va haver de fugir de la policia. Algú que, en una vida aventurera, a la manera de Butch Cassidy i Sundance Kid, és capaç de recórrer les carreteres de la pampa i la Patagònia expropiant i fugin. Algú capaç de sobreviure, d'aprendre dels errors i les febleses de l'enemic i de tenir prou valor i sentit estratègic per poder establir una intel·ligent preparació de la victòria revolucionària a les barricades del 19 de juliol de 1936. Algú capaç de renunciar a dirigir per esdevenir un líder militar. I un militar prou competent per ser capaç de fer recular, amb la seva columna improvisada i pèssimament armada, tot un exèrcit regular fins a les portes de Saragossa.

En el mite, és clar, apareixen les anècdotes enaltidores. Com bé sap el món llibertari, és un militant de necessitats mínimes i vida modesta, que reparteix tot el que expropia i prefereix cremar unes butaques luxoses si resulta que no n'hi ha prou per a tothom. La meua preferida és quan es troba amb els seus companys al cafè La tranquilidad del Paral·lel barceloní i un captaire li demana almoïna: Durruti, segons explica el seu company García Oliver, li lliura la pistola i li recomana satisfer les seves necessitats materials a l'oficina bancària de la cantonada. També hi ha, per descomptat, les seves breus declaracions, com la que comparteix amb un corresponsal de guerra del *Toronto Star*: a ell, li confessa que hi ha un món nou dins els nostres cors que succeirà les runes que, probablement, heretarà el proletariat després de la guerra.

Per afegir l'inevitable mite d'una figura singular, hi ha les estranyes circumstàncies de la seva mort, durant la defensa de Madrid, el 20 de novembre de 1936. Es va produir el mateix dia que va ser afusellat Primo de Rivera; el mateix dia que, trenta-nou anys després, Franco va morir intubat en un llit d'hospital. Les teories conspiratives d'assassinat o de mort accidental i absurda perviuen, encara, entre les analistes. Tanmateix, com tot mite, Durruti resulta perillós. Al cap i a la fi, els herois són capaços de guanyar batalles encara que siguin morts. D'aquí la deliberada ocultació de la seva història i el bandejament de la seva figura de la història oficial, les commemoracions i els espais de la memòria. De fet, la clandestinitat de la seva memòria va ser un dels motius que van impulsar Abel Paz a indagar sobre la persona. La potència de la seva ombra va impulsar Enzensberger a abordar el personatge. Setanta-vuit anys després del seu traspàs, el seu record continua sent subversiu. La història l'ha silenciada perquè hi ha determinats fantasmes que, en temps convulsos, corren el risc d'ésser invocats i ressuscitats. ◀

En anys de correcció política, resulta difícil valorar d'un personatge que, en certa manera, va fer bo el paper de rebel primitiu que Hobsbawm tracta amb condescendència

Com a mite, Durruti resulta perillós. Al cap i a la fi, els herois són capaços de guanyar batalles encara que siguin morts. D'aquí la deliberada ocultació de la seva història

Part de la classe treballadora ibèrica va sublimar les seves frustracions en les gestes del leonès

'Holdup in Hillbrow', de David Goldblatt. Nascut a Johannesburg, aquest fotògraf s'ha dedicat a plasmar la vida del país en imatges

Literatura sud-africana: de l'apartheid al poder

La relació entre l'art i la política sempre ha estat fèrtil. Ho demostren les nombroses creacions a favor de la causa palestina, la Nova Cançó catalana o l'art prosoviètic. La novel·lística que va viure la discriminació racial i ara s'adapta al canvi n'és un altre exemple

mateix Brink, Breyten Breytenbach o el famós J. M. Coetzee fins a la poesia sorgida del barri de Soweto, la revista *Staffrider* (que propugnava la igualtat, estava oberta a tothom i publicava Njabulo Ndebele, Nadine Gordimer o Miriam Tlali) i les plomes la *black consciousness*. Aquest últim moviment va aparèixer arran de la massacre de Sharpeville l'any 1960, una manifestació que va acabar amb la mort de 69 persones a mans de la policia i la il·legalització de les organitzacions que lideraven la lluita pels drets de la comunitat negra: el Congrés Nacional Africà i el Congrés Panafricanista.

Allà i llavors, tot partia d'aquesta idea de la política com una pesta que tot ho envolta i tot ho contamina. La càrrega històrica afectava tots i cadascun dels moviments. Era política el menjar que menjaves, era política el lloc on vivies, eren política els acudits que feies, els llibres que llegies i la gent de la qual t'envoltaves. El món de l'esfera pública i les intimitats de l'esfera privada s'havien unit en un matrimoni compromès però carregós.

És en aquest sentit que Brink també explica que, un cop, durant els anys vuitanta, un periodista li va preguntar si li seria possible escriure una simple història d'amor. El mateix escriptor ho va intentar a *Estados de emergencia*. Era una novel·la altament autoreferencial protagonitzada per un escriptor que, durant la segregació, intenta viure una senzilla història d'amor. Ni el fictici Philip Malan ni el seu creador van aconseguir-ho: un país com aquell, senyores i senyors, no podia permetre's aquestes coses.

Incertesa després de guanyar l'enemic

Però el règim ha passat i el país gaudeix d'una democràcia (d'aquelles tarades, una mica com la nostra) des de l'any 1994.

Irene Pujadas
@irenepujadas

Es va derrotar l'enemic, les desigualtats i les injustícies de la segregació, però la idea que tot està amarat de política continua a l'ambient

Del 1948 al 1994, part de la cultura sud-africana va entre- gar puny i ploma al servei de la reivindicació política i la lluita contra les desigualtats i les injustícies d'un règim terrible: l'apartheid. Aquesta batalla política ha estat tan llarga i intensa que ha adquirit entitat de tradició. De fet, en un article de 1992 recollit al volum *Reinventing a continent*, l'escriptor André Brink afirmava que el gran símbol de la ficció sud-africana era la lluita, de la mateixa manera que el dels Estats Units podria ser la frontera o el de Gran Bretanya, l'illa.

Durant els anys de la segregació racial, aquest fenomen va ser cultivat literàriament per un ventall ben dispar d'autores: des del

COL·LECTIU RONDA
assessorament JURÍDIC
a PERSONES i entitats
d'economia SOCIAL
www.ronda.coop

TAM-TAM
disseny gràfic · il·lustració
web · compaginació
www.fundaciontam.org

...i ara ja no hi ha més cap problema!
...i ara ja no hi ha més cap problema!
...i ara ja no hi ha més cap problema!
PRIMERA CONSULTA GRATUÏTA.
SERVEIS JURÍDICS VERDUMERIC
Josep Aznar, Lluís Barco i Mònica Borràs. Advocats

una altra economia és necessària
una altra forma d'estalviar ja és possible
coop57
serveis financers ètics i solidaris
www.coop57.coop

ger
ENTITAT
CULTURAL I
ESPORTIVA
C/ del Pi 25, Ribes, (Garraf), Països Catalans
08810. Tlf: 93 896 12 00. ger@mesvilaweb.com
...aquest estiu posem la directa amb la nova web
www.entitatger.cat

/ AKVILE MAGICDUST

enganxats al romanç del CNA (Congrés Nacional Africà). Tot i que el país està farcit de material -quin millor terreny, per a un novel·lista, que les formes que està prenent el nou ordre econòmic, racial i polític en la rutina de la gent?- no és fàcil mantenir-se fidel a les demandes de la imaginació.”

Un llibre polèmic

Un cas paradigmàtic és el de Coetzee i la publicació, l'any 1999, de la seva novel·la més comentada, ressenyada, alabada i criticada, *Desgràcia*, publicada l'any 2000 en versions catalana i castellana. Situada a la mateixa Sud-àfrica postapartheid, l'obra pren com a protagonista David Lurie, un professor universitari blanc que es refugia a la casa rural de la seva filla després de, ras i curt, haver violat una alumna. Allà (alerta, *spoiler*) seran atacats per tres joves negres, que violen col·lectivament la filla i prenen foc a Lurie. A partir d'aquí, s'enforteix i emfatitza l'abisme generacional entre pare i filla i les tensions, encara vigents, d'una *rainbow nation* que no és tan *rainbow* ni tan *nation*.

Tot i que el llibre va gaudir d'una aclamació internacional potentíssima, a Sud-àfrica, les coses no van anar tan rodades. El mateix Congrés Nacional Africà, símbol de l'oposició a l'apartheid i partit al govern des de 1994, va redactar una presentació on titllava l'autor i la seva obra d'absolutament xenòfobs. El document afirmava que Coetzee “representa, tan brutalment com pot, la percepció que té la gent blanca de l'individu negre un cop acabada la segregació” i que l'escriptor insinuava que “en aquestes circumstàncies, seria millor que els nostres compatriotes blancs emigrassin perquè ser a la Sud-àfrica postapartheid implica ser al ‘seu territori’ (el de la comunitat negra) i, en conseqüència, els blancs perdran les seves cartes, les seves armes, les seves propietats, els seus drets, la seva dignitat”. El que volia dir i criticava el CNA, doncs, és que la percepció que té Lurie de les persones negres (una visió efectivament retrògrada i salvatge, en moltes situacions) és la que té tota la comunitat blanca de la comunitat negra postapartheid.

Si bé té un sentit històric i polític molt evident i comprensible, el problema de la crítica del CNA és doble. D'una banda, Coetzee és tan desconfortant per la comunitat negra com ho és per la blanca: Lurie s'ha servit de la seva posició de professor per abusar sexualment d'una alumna que no queda clar quin color de pell té i la seva visió del món deixa els blancs en una postura immadura, reaccionària i força miserable. El que l'escriptor presenta i denuncia és un món mancat d'ètica i de sentit de l'alteritat.

En qualsevol cas, però, el problema principal és un de molt típic: ens trobem, senyores i senyors, davant d'un cas evident de confusió entre autor i protagonista. Coetzee no és Lurie. El creador sap que el seu personatge és un nostàlgic dels vells temps amagat sota una capa d'intel·lectualitat. L'únic que fa Coetzee és demostrar que la *rainbow nation* no és tan idíl·lica com se'ns vol fer creure. I ho fa, això sí, amb unes dosis d'incomoditat, brutalitat i desesperança molt tronades.

Continua a la pàgina següent >>>

Ni els escriptors ni els crítics ni el mateix govern estan preparats per desfer-se de l'aura de moralitat que envolta la cultura

A la pertorbadora 'Desgràcia', el premiat J. M. Coetzee presenta i denuncia un món mancat d'ètica i sentit de l'alteritat

Quin sentit té la lluita en aquest canvi de context? Com reacciona una literatura que s'ha lliurat a la reivindicació durant anys i panys? La fi de l'apartheid implica, també, la fi de la necessitat del lligam entre art i política. El monstre ha desaparegut. Culturalment, però, la situació és d'una incertesa hiperbòlica, estranyíssima. La literatura nacional es troba davant de l'abisme que dibuixa l'absència de l'enemic contra qui havia llançat tots els seus versets i proses. I aquesta (afortunadíssima) pèrdua afecta la mateixa definició de literatura sud-africana. Com afirma Brink, “la immensa amplitud d'aquest nou espai pot ser atterradora perquè és molt indefinida, molt inexplicable. Hi pot haver quelcom de molt reconfortant en el fet de conèixer bé el teu enemic: ell és allà (l'enemic sempre és ell); ell és visible, circumscrit, present, conegut”.

Emmarcada en aquest context incert, la producció literària de la Sud-àfrica de finals dels 90 esdevé fascinant. Ni els escriptors i escriptores ni la crítica ni el mateix govern estan preparats per desfer-se de tota l'aura de moralitat que envolta la cultura, d'aquesta necessitat de mesurar totes les frases en clau política, de la dèria malsana de desxifrar les paraules del llibre com si fossin un manifest. A l'article “Postapartheid Fiction”, publicat per Rachel Donadio al *New York Times*, l'autora ja ho diu ben clar. Tradueixo:

“Encara que sigui amb les millors intencions, tothom qui escriu s'obre a la crítica d'estar-se adherint -o no- a un programa polític concret. Els autors blancs que proven la confusió moral de la nova Sud-àfrica són vistos com a apòlogues dels vells mals dies, mentre que els que no ho fan semblen massa

**INFORMAR A TEMPS
POT CANVIAR LA HISTÒRIA**

SUBSCRIU-TE }→ www.directa.cat
#RegalaDirecta

Entre el 2006 i el 2013, el sud-africà Pieter Hugo va dedicar-se a fotografiar el seu país. Dainfern és un exemple d'urbanització tancada. Hugo contrasta aquest luxe amb les barraques i els carrers sense asfaltar de Diepsloot.

>>> Ve de la pàgina anterior

En tot cas, però, el fenomen va ser fort: cinc anys després de la fi de l'apartheid, la publicació de *Desgràcia* va causar una perseguida mediàtica tremenda. Gordimer (l'altra Premi Nobel de Literatura del país, juntament amb Coetzee) i Chris van Wyk van criticar durament la novel·la, així com el periodista Aggrey Klaaste o el professor Jakes Gerwel. Fins i tot Salman Rushdie! L'escriptor sud-africà Damon Galgut, malgrat no posicionar-se a favor de Coetzee, sí que va dir que la nova Sud-àfrica tenia certa aura de sacrosanta i que aquesta obra havia trencat molts dels seus tabús. Com bé va dir David Lodge a la *New York Review of Books*, "*Desgràcia* deu ser una de les novel·les menys reconfortants mai escrites".

El llibre és brutal, i salvatge, i atroç, i horrorós, però toca molts dels problemes de la Sud-àfrica actual: l'abús de poder (també per part del cínic protagonista), la violència sexual (especialment contra lesbianes) o les tensions racials vigents. Val a dir, en defensa de l'autor, que Coetzee va escriure nombroses novel·les que atemptaven contra el règim durant l'apartheid. *Desgràcia*, a més, va guanyar el premi Booker l'any 1999; Coetzee, al seu torn, va guanyar el premi Nobel de Literatura quatre anys després. Però la cosa no va quedar aquí: tot i que el partit Aliança Democràtica va demanar al CNA que es disculpés, aquest va felicitar l'autor pel premi, però va mantenir la seva posició inicial. D'altra banda i sense haver donat mai motius clars de la seva partida, Coetzee es va mudar a Austràlia l'any 2002 i, a hores d'ara, ja és un ciutadà australià.

Oposició en una nova realitat

En tot cas, la qüestió que avui ens preocupa és justament aquesta: que després de l'apartheid Sud-àfrica continués tan

moralment escrupolosa amb la seva producció cultural. Durant els anys noranta, hi havia molt interès a mantenir el mite d'un país postapartheid com una *rainbow nation* on les diverses cultures conviuen en plena harmonia. Qualsevol persona que no col·laborés en la construcció d'aquest relat era observada amb certa sospita. I això és el que va fer Coetzee: *Desgràcia* atemptava contra aquest mite i s'hi posava bé.

Aquesta permanència de la croada moral demostra, com diu Brink, que l'enemic no va ser l'apartheid, sinó el poder en general. Al cap i a la fi, obligar tothom a pintar flors i violes també implica una certa repressió. I, mentre la noció de poder existeixi, les cultures d'oposició seran tan necessàries com el pa que mengem i l'aigua que bevem. Ho seran perquè, si estan ben construïdes, són una alternativa al pensament unidireccional i un exercici d'higiene democràtica molt bàsic.

La Sud-àfrica contemporània ha obert la seva caixa de Pandora i hi ha trobat mil problemes: la necessitat de redefinir la identitat sud-africana, la violència, l'agressivitat sexual, la gestió irregular del CNA o la corrupció (no sé si heu vist el xalet del president del país, Jacob Zuma). Tot i això, sembla que la relació entre moral, cultura i política no acaba d'estar resolta i la cultura es manté en uns llims estranys i estratificats. Tenim la generació de Coetzee o Gordimer, d'una certa edat, que ha hagut d'adaptar-se a marxos forçades a les implicacions literàries del canvi de règim. Però també hi ha una generació d'escriptores negres joves i fresques, a les quals els ha arribat el torn de ser llegides i escoltades. És el cas de Niq Mhlongo, un autor que evita alegrement la correcció política, es mofa lleugerament de les velles lluites i converteix el protagonista de la novel·la *Perro come perro* en un negre que utilitza el comodí de l'apartheid per aprofitar-se de situacions puntuals. Però això ja és un altre article. ◀

'Desgràcia' és brutal, i salvatge, i atroç, i horrorosa, però toca molts dels problemes de la Sud-àfrica actual: l'enemic no va ser l'apartheid sinó el poder en general

Segons l'escriptor André Brink, la nova realitat pot ser aterradorament perquè "hi pot haver quelcom de molt reconfortant en el fet de conèixer bé el teu enemic"

DIVA HOGAR
REPARACIONS 24H
REFORMES
BARCELONA
93.346.86.01
SANT FELIU DE LLIBREDAT
93.105.77.83
www.clubdivahogar.com

L'APÒSTROF
serveis de comunicació creativa
www.apostrof.coop
eco^s GRUP COOPERATIU

MISSATGERIA TREVOL
NETEJA TREVOL
1984 2014
934.986.070
eco^s GRUP COOPERATIU

29 · 30 · 31 DESEMBRE | CELEBRA UN CAP D'ANY DIFERENT!
BANDA BASSOTTI LA GORRA SORDA ZOO
LOS CHIKOS DEL MAIZ SARGENTO GARCIA
DJ PLAN B FRIDA TRAIN TO ROOTS ASPENCAT
DAKIDARRIA VADEBO PROZAK SOUP AUXILI
LA TROCAMBA MATANUSCA EL DILUVI DJ'S
TARDOR ANDREU VALOR PELANDRUSKA
CHARLY EFE & DELAGANG FELIU VENTURA
THE GRAMOPHONE ALLSTARS "JAZZMAJCA"
LA FISTULA VALLKANICA EL CONILL MERUT
FESTA AL PUB MÀGIC · CONCURS DE PAELLES
CAMPIONATS DE FUTBOL, BASQUET I PILOTA
ZONA D'ACAMPADA · PROP DE LA PLATJA!
ORGANITZA: **CLUB DE VILES** COL·LABORA ASENTAMENT DE TAVERNES DE LA VALLDIGNA
+INFO: festivern.com | facebook.com/festivern | twitter.com/Festivern_Info

La reconversió del crim organitzat en empresariament legal és un tema comú al cinema asiàtic

Altres gàngsters de cinema

Les recentment editades 'New world' i 'Gangs of Wasseypur' són 'thrillers' criminals amb elements diferenciats respecte als models de Hollywood

Ignasi Franch
@ignasifranch

El mafiós és, des dels inicis del cinema sonor, un personatge important de les produccions de Hollywood i, per extensió, del cinema mundial. No sols per l'impacte comercial de les produccions estatunidenques, sinó també per la influència global de la seva iconografia i estètica. Tot i les corresponses inèrcies imitadores, autors d'arreu del món com Jean-Pierre Melville (*Círculo rojo*), Kinji Fukasaku (*The yakuza papers*) o Takeshi Kitano (*Hana-Bi*) han ofert contribucions rellevants i diferenciades dels referents americans. Recentment, han arribat al mercat videogràfic estatal dues interessants mirades al món mafiós, provinents d'un continent, l'asiàtic, que ha generat maneres pròpies de dur aquestes històries a la gran pantalla.

Ascensió a contracor

Alguns exponents del thriller de la República de Corea, com *Encontré al diablo*, freguen el cinema de terror. La recent *New world* va per un altre camí: relata l'ascensió indesitjada d'un gàngster, condemnat a escalar en la jerarquia d'una associació de famílies mafioses. Pel seu punt de partida (els moviments successoris dins d'una organització criminal) i pel seu enfocament (la narració és freda i distant, vigoritzada amb esclats de violència puntuals), el resultat pot recordar el díptic *Election* signat per un cineasta de Hong Kong, Johnnie To.

El thriller sud-coreà manifesta una certa tendència a projectar les connotacions filototalitàries del seu homòleg nord-americà: les garanties constitucionals són un llast en la lluita contra el crim i empenyen policies i fiscals a transgredir la legalitat. La tortura s'arriba a mirar de manera còmica, com durant els anys bojos del cinema reaganista. Malgrat centrar-se en l'ecosistema mafiós, *New world* té quelcom d'això, amb unes autoritats incapaces d'aconseguir condemnes judicials. S'incorpora, però, un element nou: els cossos policials tracten inhumanament diversos agents infiltrats i acaben sent gairebé tan indesitjables com els gàngsters.

El film esguarda, amb un cert abatiment i algun temps molt reflexiu, un món èticament gris on la vida no té valor. Durant gran part del metratge, el seu protagonista és un titella sotmès a forces que el transcendeixen. El resultat es pot considerar un

triomf creatiu subtil, basat en una discreció estilística que es pot confondre amb impersonalitat. A més, incita a especular sobre la influència perdurable de la llarga guerra freda coreana. Perquè la història té quelcom de pel·lícula d'espies i títols com *The Berlin file* o *Secret reunion* demostren la vigència d'aquest gènere al país asiàtic.

Dos clans en guerra perpètua

Constantment, es promocionen pel·lícules de gàngsters comparant-les amb els films de Scorsese o Coppola. Per una vegada, la comparació amb *El Padrino* sembla justificada en el cas de *Gangs of Wasseypur*, encara que només sigui pel seu llarg abast cronològic i el seu tarannà de crònica familiar. Dividida en dues parts per pressions dels exhibidors, l'obra completa arriba a les cinc hores i un quart de durada i relata una lluita de més de mig segle entre un clan hindú i un altre de musulmà a l'oest de l'Índia.

El realitzador Anurag Kashyap inclou alguna referència malèvola al món de Bollywood: la funció comença amb el troteig d'un televisor on es projecta un musical i posa una frase àcida en boca d'un personatge secundari: "Mentre continuïn existint aquests films, continuaran existint idiotes en aquest país". Però l'omnipre-

sència de la música (inclosa una sorprenent *jam session* a la presó), unida a algunes escenes amb estètica de videoclip i la inclusió de flirtejos naïf, recordaran l'audiovisual indi més comercial. Amb tot, el director és transgressor en l'aposta per una cruïra superior a la mitjana, encara que la dilueixi amb contrapunts còmics i romàntics. També inclou alguns plans seqüència interessants.

L'atenció ocasional a les interioritats familiars possibilita fer una mirada als rols d'homes i dones en el cinema comercial d'aquell país, encara que només poden referir indicis mínims del tarannà d'una cinematografia enormement productiva. Queda clar, però, que el film no remet a aquell Hollywood censurat que afirmava que "el crim no paga la pena": a *Gangs of Wasseypur*, el mafiós triomfa i penetra amb extrema facilitat en els sectors empresarial i política. Kashyap crea un món moralment menys ambigu que el de *New world*, però encara més impune. Fins al punt que, amb les autoritats en nòmina, l'únic risc dels protagonistes es patir alguna de les constants traïcions d'aliats, amics i familiars. ◀

BLU-RAY / DVD

Park Hoon-jung, *New world* (Isaan-Cameo, 2013)
Anurag Kashyap, *Gangs of Wasseypur* (Isaan-Cameo, 2012)

MIQUEL FERNÁNDEZ GONZÁLEZ

Matar al Chino

Entre la revolució urbanística i el asedio urbano en el barri del Raval de Barcelona

ISBN 978-84-92559-58-9 | 368 pàgs. | 23 €

editorial **virus** www.viruseditorial.net # www.viruslibreria.net

inDirecta

/ ANNA CELMA

“A les dones hondurenyes, se'ns compara amb un objecte sense personalitat”

Àlex Romaguera
@AlexRomaguera

Quan t'involucres en la lluita pels drets de les dones? Amb el cop d'Estat contra Manuel Zelaya, el juny de 2009, moltes dones vam reaccionar. Jo treballava amb productors a la zona rural de Comayagua i, quan vaig ser acomiadada per embaràs, em vaig inscriure a la Universitat de San Pedro Sula, la segona ciutat més important d'Hondures. Allà, vaig observar que les noies tenien alguns drets restringits i no podien anar vestides com volien. Vaig patir en carn pròpia aquesta prohibició, a més de ser assetjada sexualment per un catedràtic de Dret.

Què vas fer aleshores?

Amb altres companyes, vam crear el col·lectiu Feministas Universitarias, des d'on vam elaborar un informe que xifra en un 90% les noies assetjades a la universitat. A partir d'aquí, vam parlar amb el comissionat perquè actués en conseqüència. I és que, tot i que està tipificat com a delictes, l'assetjament es viu amb absoluta impunitat a Hondures.

Com s'expliquen aquests abusos?

Tenen a veure amb un sistema patriarcal que bona part de la societat reproduceix sense qüestionar-se, fins a l'extrem que, si alguna alumna protesta, és expulsada. Davant d'això, ens vam adonar que calia visibilitzar aquestes pràctiques, no sols a San Pedro Sula, sinó també a la capital, Tegucigalpa, on la manca de seguretat s'ha normalitzat de tal manera que alguns professors comparen les dones amb les vaques amb un objecte sense drets ni personalitat. No és estrany que les violacions i les tortures es comptin per centenars.

Una de les vostres batalles és el reconeixement del dret a l'avortament i a la salut reproductiva. Com està la situació? La realitat està molt allunyada de l'escenari que voldríem. El feminisme encara es percep com un moviment que odia l'home. Sobretot des del cop d'estat contra Zelaya, moment en què van entrar en escena l'Opus Dei i ProVida. Aleshores, es va prohibir la píndola anticonceptiva d'emergència (PAE), que el govern anterior

havia autoritzat. Ara, només es troba al mercat negre i a un preu cinc vegades superior. Malgrat tot, mitjançant el Foro de Mujeres por la Vida, hem pogut definir una agenda comuna per explicitar aquesta i altres demandes.

Creieu que seran recollides pel govern?

És utòpic, però almenys relatem totes les vulneracions que afecten els drets de les dones: els abusos sexuals, passant per la prohibició de la PAE o el desplaçament a què es veuen obligades les camperoles arran de l'entrada de les multinacionals extractives, que -a l'empareda de l'Estat- causen nombrosos estralls als seus territoris.

Amb la campanya *Ni encerradas ni con miedos*, voleu palesar aquesta situació?

Reivindiquem la seguretat. No pas la que planteja el govern, basada en un augment de la presència de militars al carrer o la possibilitat de tenir un guarda jurat a la porta de casa. Per nosaltres, seguretat significa passejar tranquil·les, ser ateses correctament en un centre hospitalari, accedir als serveis públics o que els nostres drets siguin respectats en l'àmbit educatiu, laboral, reproductiu i alimentari. És a dir, seguretat no vinculada al control policial, sinó a la llibertat i la justícia social. Però, fins que l'actual govern no ratifiqui el Conveni sobre Eliminació de totes les formes de Discriminació Contra la Dona (CEDAW, en les seves sigles en anglès), difícilment podrem avançar.

Ets optimista, malgrat tot?

Sóc escèptica, perquè el cop d'estat també es va produir en l'àmbit judicial, amb l'expulsió dels magistrats d'esquerres més sensibles a les nostres reivindicacions. Uns fets pels quals hi ha interposada una denúncia davant la Cort Interamericana dels Drets Humans. Al capdavant, hem de resistir i perdre la por. Personalment, sé que estic exposada a qualsevol perill, però, com a mínim, vull deixar constància del que patim, fet que permet conscienciar moltes altres dones. Això ja seria una petita victòria. ♦

Merary Ávila Feminista represaliada

Es calcula que, a Hondures, cada disset hores mor una dona a causa de la violència masclista. Amb vuit milions de persones, aquest Estat centreamericà pateix un feminicidi comparable als de Guatemala o Mèxic, si bé passa de puntetes als ulls de la comunitat internacional. Merary Ávila, activista pels drets sexuals i reproductius, avui temporalment exiliada per les amenaces que ha rebut dels sectors més reaccionaris de la societat del seu país, lluita contra aquest silenci vergonyant. Formada en Dret a la Universitat de San Pedro Sula, Ávila encapçala -amb altres companyes- una intensa iniciativa perquè s'eradiqui l'assetjament a les dones i perquè es despenalitzin la píndola anticonceptiva i l'avortament per a tota la població. Amb aquest objectiu, l'any 2012, va impulsar la Red de Mujeres Jóvenes de Cortés. Aquest és un dels disset col·lectius feministes d'origen i condicions diverses agrupats dins el Foro de Mujeres por la Vida, el principal altaveu contra la violència de gènere i on Ávila té dipositades moltes esperances de canvi.